

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
DANAŠNJI BROJ Din. 2.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Din. 60. — ZA INOZEMSTVO Din. 120.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 11.

Šibenik, 11. travnja 1925.

God. V.

Uskrs hrvatske politike.

Hrvatska politika danas ide novim stazama. Hrvatska Seljačka Stranka je priznala, da njezina dosadnja politika nije bila ni dobra ni korisna te je stoga rapidno promijenila svoj dosadnji pravac i krenula drugim putem, koji je još gori i štetniji za hrvatski narod. Urednik *Slobodnog Doma* Rudolf Herceg izjavljuje, da je korak radićevske stranke bio u provinciji od naroda dobro primljen. Ne mogu se još provjeriti te vijesti. No tko pozna političku historiju hrvatskoga naroda, ne će moći da kroz zadnjih pedeset godina našega političkog života nađe mnogo doista velikih političkih točaka. Hrvatska politika je vodena u ime ličnosti, a ne u ime naroda. Politički rezultati, da samo spomenemo onaj 1918. g., su bili više manje rezultati rada i volje pojedinih ljudi, a ne naroda. I na koncu hrvatska politika baš zadnjih godina nije narodna ljudska politika. To je politika zborova od Zagreba do Vrpolja, zajedničarskih *Steinbeissovaca*, politika rasipavanja narodnih snaga, ali ne politika širokih narodnih masa za nje same. Hrvatske najjače političke stranke nijesu ni znale ni htjele da svoje sile ulože u jedan za narod realan rad. Radićevska stranka se uglavnom držala politike nazdravica, ali dalje od toga ništa. I njezina pacifistička ideja, koja ustalom nije njezin monopol ili specijalitet, je skrivila, jer nije bilo volje za nju. Baš kad su se očekivale u političkom životu Hrvata promjene, koje će dovesti do novih težnja, savremenih i dostojnih jednoga jakog naroda, kao što smo to mi Hrvati, onda su sve naše nade pale u vodu. Nikad hrvatski narod nije imao da pokaže svoj život, kao u ovoj godini svoga državnoga milenija, a nikad kao danas, pa ni za najstrašnijih dana hrvatske povijesti, nije hrvatski narod doživio u svom političkom životu jakvih poniženja, kao što je doživio danas. A svemu tome je bila kriva politika, koja nije imala smisla za ljudske potrebe naroda.

Demokratizam je jedan od najvažnijih uvjeta za opstanak država i naroda. Gdje danas u našoj politici imate istaknut demokratski princip? Zar možda u deklaraciji Pavla Radića? Ili u ciganjenju za ulaz u vladu? Ili u zakonskim nactima, što ih predlaže radikalna stranka, a osobito u onome o štampi. Pojmovi o demokratizmu su nestali. Ubila ih je kod nas Radićeva stranka svojom političkom, koja je u narodu raspirila nacionalističku vatru, da nam onda može po volji komandirati. U hrvatskoj politici danas ne odlučuje narod. Bada se narod tužio na sto rana, koje ga peku, taj njegov jauk ne će biti uslišan. On nema odućene riječi u uravnavanju hrvatske politike. On je samo glasački masina, porezna mašina i t. d.

Uopredo sa zahtjevom po demokratizaciji našega političkog života dolazi i udaranje socijalnih temelja radu hrvatske politike. Ako tražimo vladu naroda, onda moramo tražiti i vladavinu po volji naroda. Naš život je rastrovan. Svatko osjeća težinu života, jer u ljudskim zajednicama od općine preko države do većih međudržavnih grupa ne vladaju socijalna načela pravde. Vječito pogibeljni kapitalizam rastrovao je život države. Kapitalizam uzdiže nacionalizam, militarizam i apsolutizam, da bi skućio narod. I vi nijeste našli dosad kojega hrvatskog vladajućeg politika, koji bi bio kadar da uništi te more, koje daje život naroda te ne puštaju, da se široke mase razvijaju i napreduju u prosvjetnom, gospodarskom i političkom pogledu. Famosni zakon o zaštiti države je bio ustanovljen, da se njim proganjaju protivdržavni elementi, ali se dosad nije vidjelo, da bi taj zakon udario kojega kapitalistu, koji otmilje radnicima zaslu-

Iz domaće i vanjske politike.

Izjave predsjednika HPS o najnovijoj radićevskoj politici. Prošle sedmice, prigodom sastanka zagrebačkog kluba Hrvatske Pučke Stranke za općinske izbore, predsjednik Stjepan Barić uzeo je riječ, da daje izjavu u ime vodstva stranke o kapitulaciji radićevaca. U dugom govoru iznio je dosadnju taktiku HSS, koja je učinila, da u najsudbonosnijem momentu bude izglasan današnji ustav. Prikazao je odstupanje radićevaca od programa te njihov prelaz u služničku službu radikalima. Svoj govor svršio je riječima: „Mi poručujemo gospodi u Beogradu, da oni još nijesu svršili s Hrvatima. Radićevci su spali na niske grane, mogu pasti na niže, mogu ih oni i dalje ucjenjivati, mogu dobiti i nove izjave od njih, ali radićevci nemaju punomoći, da bi mogli tako govoriti. Hrvatski narod ne može ići ispod programa Hrvatske Pučke Stranke. To je minimum, s kojim se možemo zadovoljiti. Put, kojim su pošli današnji vlastodršci, je rdav, a svaka politika sile, koja goni na licitiranje, ipak ne će slomiti otpor Hrvata protiv ičije hegemonije. Kapitulacija radićevaca ne znači i kapitulaciju Hrvata.“

Raspoloženje u opozicionom bloku. *Politika* donosi razgovor svoga dopisnika u Zagrebu sa jednim viđenijim predstavnikom bloka, koji je izjavio, da se u krugovima bloka sa velikom pažnjom prate pregovori radikalna i radićevaca. Bloku nije jasno, da li će politika, koja je vodena višemanje lično, preći granicu političkog oportunizma. Za izjavu g. Pavle Radića blok nije uopće znao, dok nije pro-

čita. Agrarna reforma i nacionalizacija produžea su dvije tamne tačke u našoj politici. A ipak su u raznim vladama bili ti zajedničari, a 1921. g. su radićevci, dok je opoziciji zahtjevi naroda, da zaštitu države trebalo samo 20 zastupnika, sa 50 mandata ostali u Zagrebu. I najsocijalniji zahtjevi naše dobe, pitanje decentralizacije državne legislative i upravne vlasti, ostalo je zapušteno od današnjih hrvatskih politika.

Stoga nije čudo, što se protiv današnje hrvatske politike javlja nezadovoljstvo naroda. Narod čuti, da je dosadnja politika takozvanih hrvatskih vođa bila za svakoga, ali ae za narod i ljudstvo. Politika, koja je dovela do napuštanja bloka sporazuma i ljudske demokracije, koji bi mogao da svojim nastupom dosta učini za demokratizaciju našega života i za socijalnu misao uopće, nije narodu korisna. Stoga se narod i okreće od radićevske stranke te traži nove puteve, kojima ide i Hrvatska Pučka Stranka, da s njom dočeka pobjedu socijalnih načela i Uskrs svoje politike.

Čitana. Ova izjava donesena je Pavlu Radiću po dru Lorkoviću od samoga Stjepana Radića. Čitav govor Pavla Radića je bio napisan i za njegove izjave nijesu znali ni zastupnici HSS osim dra Nikića. U bloku su izjave napravile dosta neugodan utisak, jer nijesu bila podcrtana nasilja. Međutim blok do sada nije zauzeo stanoviše ni prema vladi ni prema HSS.

Koncentraciona ili koaliciona vlada? U parlamentarnim krugovima se mnogo govori o budućoj vladi. Radikali bi htjeli da izguraju samostalno demokrate, a uvedu radićevce u vladu. Međutim je sa najviše mjesta izražena želja, da dode do koncentracione vlade. Pavle Radić izjavio je dopisniku *Politike*, da će doći do koaliciona radikalna sa još jednom strankom, a to je Hrvatska Seljačka Stranka.

Pavle Radić opet kod kralja. U ponedjeljak poslije podne bio je Pavle Radić primljen u audijenciju kod kralja. O audijenciji se ništa po-tanijega nije moglo doznati.

Pretnes nacrta tiskovnog zakona. 4. o. mj. započela je sekcija zakonodavnog odbora za štamparski zakon pretnes togo zakona. Po njemu će moći biti odgovornim urednikom samo ona osoba, koja će odlučivati o smjeru lista te u ovrstavanju članka u list. Većina nije htjela da uvažuje primjetbe i prijedloge opozicije, tako da su iz male izmjene bili primljeni svi članci po vladinom prijedlogu. Osobito se debata vukla oko čl. 24. zakona, u kojemu je poznati čl. 138. Ustava, po kojemu su se poduzimali progoni protiv štampe.

Zastupnik Smodej je pri debati o fomu članku zaviknuo: „Ako primite taj član, onda izbrisite prvi član zakona, koji kaže da je štampa slobodna, i napišite, da je neslobodna.“

Krunisanje kraljevo u Zagrebu. Zadnjih dana javile su novine vijest, da će se kralj Aleksandar kruniti u Zagrebu. Da stvar bude jasnija, javljeno je nekoliko dana kasnije, da će se crkvene svečanosti krunisanja obaviti u manastiru Žiži, dok bi se državni akt imao obaviti u Zagrebu. Tom prilikom bi se ustanovio i novi orden *Tomislavova zvijezda*, koji bi bio jedan od najviših odlikovanja u državi. Te vijesti do sada nijesu bile ni potvrđene ni opovrgnute. Notirajući te vijesti ljubljanski *Slovenec* piše, da to pripravljaju radikali u svrhu proširenja svoje stranke među Hrvatima i Slovencima.

Uvjeti radićevaca. Radićevci postavljaju kao uvjet sporazuma radnicima skidanje Obznane sa Hrv. Selj. Stranke te dosljedno tome ispuštanje interniranih članova vodstva stranke te Stjepana Radića, kojemu se mora dozvoliti, da se može braniti iz slobode.

PP vlada odlikuje talijanske fašiste. *Slovenec* od 9. o. mj. donša pod tim naslovom ovu vijest: Beogradska vlada je odlikovala tršćanskog prefekta Monzija i Facija te više drugih političkih činovnika iz Goriške i Primorja ordenom sv. Save I. i II. stepena za zasluge, koje su li tobože pridobili prema našem narodu.

Općinski izbori. Ministar unutrašnjih djela Boža Maksimović referirao je na sjednici ministarskog savjeta prošlih dana, da će se općinski izbori u državi obaviti koncem lipnja ili srpnja.

Demisija dra Šurmina. Ministar trgovine dr Đuro Šurmin je još iza izbora predao demisiju. Sad je dr Šurmin to pitanje demisije, koja nije odmah bila prihvaćena, opet pokrenuo. Govori se, da bi Pašić htio dra Šurmina i dalje držati u vladi. Međutim bi dr Šurmin za svaki slučaj imao postati članom državnog savjeta.

Konferencija u Firenci između naše i talijanske države bila je odložena radi instrukcija, koje naši i talijanski delegati imaju primiti od svojih vlada.

Boravak dra Korošca u Zagrebu. U nedjelju došao je iz Ljubljane vođa SLS dr Korošec u Zagreb, gdje je čitav dan proveo u društvu svojih prijatelja iz Hrvatske te se najviše zadržao sa predsjednikom Hrvatske Pučke Stranke Stj. Barićem. Upadno je bilo, da se dr Korošec za svoga boravka nije približio političarima HSS i HZ.

Svršetak procesa protiv Šegvića i drugova. U nedjelju ujutro nakon dvosedmične rasprave izrekao

je sudbeni dvor presudu protiv Kerubina Šegvića, urednika *Hrvatske Riječi*, i drugova. Svi optuženi se rješavaju optužbe prema zakonu o zaštiti države, a radi štamparskih krivica osuđeni su Kerubin Šegvić i Vlaho Rajić na tri mjeseca tamnice, koja su već odsjedila u istražnom zatvoru. Dr Sokol je riješen. Radnik Kesić je osuđen na mjesec dana zatvora, a don Ivo Petković na 1.000 din. globe. Ostali su optuženi riješeni. Tako je svršio i ovaj proces, koji je bio podigao veliku prašinu, po onoj: Tresla se brda, rodio se miš!

Premještanje se profesori. Ovih dana premješten je iz Maribora u Leskovac (Srbija) profesor Josip Ribarić. Koju krivnju nosi g. Ribarić, to se ne zna, ako se izuzme, da je bio kandidat na listi bratskoga sporazuma u mariborskom okrugu. Prof. Ribarić je sin mukotrpane Istre te je bio narodnim zastupnikom na istarskom saboru. No ni to mu nije pomoglo.

Orjunaški „Razgovor“. Prekjuče je u Splitu počeo izlaziti kao pučko glasilo fašista polumjesečnik *Razgovor*. List donša i politički katekizam, koji bi imao da narod pouči o socijalno-političkom životu naroda i države, kao ljudske zajednice. Međutim smo uzalud tražili u tom katekizmu i jednu stavku, koja bi imala da raspreda nešto o tome, Od petnaest lipita deset ih se odnaša na grb, zastavu i himnu države, kao da je to najvažnije u državi. O socijalnom državnom životu naroda nema niti jednog retka.

Zahtjev odreke Došena i Bačinića čitamo u izvanrednom izdanju *Hrvata*. Tu piše: Narodni zastupnici Marko Došen i Rude Bačinić, koji ne nose svoje zastupničke dužnosti, koje se same po sebi razumijevaju i na koje su opomenuti, dužni su položiti mandate, da njihovi zamjenici mogu doći na njihovo mjesto.

Traži se demisija vlade. Beogradske *Novosti* donajšu, da je u utork maršal dvora posjetio Pašića sa nalogom, da opomene predsjednika vlade, da red i običaj traže, da predade demisiju.

Dr Ribarž poslanik u Angori. Budući da je dosadašnji naš posl. kod republike Turske Ljuba Bakić stavljen na raspoloženje, na njegovo mjesto je imenovan šef naše komisije za pregovore s Italijom dr Otokar Ribarž.

Jedan govor Chamberlaina. Ministar vanjskih poslova Engleske održao je u svom izbornom okrugu govor, u kojem je istakao, da mu je još uvijek nemoguće kretati se u krugu stranih državnika, i ako je već šest godina prošlo od svršetka rata. Vidi se, da se još nije povratila atmosfera mira. Strah od ponovnog rata dominira u Evropi i, ako se taj strah, koji stvara vrlo nezgodan teren za rad oko mira, ne ukloni, Evropa ide ususret novoj katastrofi. On je izrazio simpatije za pitanje arbitraže i razoružanje, kao sigurnosne mjere, ali drži, da vlada ne može dati sigurnosti sa jučerašnjim prijateljima protiv jučerašnjih neprijatelja, već želi, da engleski upliv i upliv države upotrijebi da bivše neprijatelje sa garancijama približi u slučaju, ako bi mirovni ugovori bili izmijenjeni, što se može iščekivati tek do nekoliko godina, kad sve stranke budu te promjene željele.

I u Italiji se tuku zastupnici. Na jednoj sjednici talijanskog parlamenta došlo je prošlih dana do burnih prizora. Komitant Viola govorio je o općinskim izborima u Pratelli, gdje je 200 fašista teroriziralo izbornike. Na jednu upadicu fašističkog

zastupnika Bottaia skočio je Viola te mu opalio šamar. Nato je navalió na Violu poznati fašista Giunta te ga udario. U svadu su se umiješali i komunistički zastupnici. Fašista Farinacci pljunuo je u lice komunistu Maffiju, našto ovaj pljunu u obraz Farinacciju. Predsjednik parlamenta je neprestano zvonio te razbio zvonice. Radi uvrede časti Viola i Bottai su odlučili, da krvlju u dvoboju operu sramotu.

Mussolini vrhovni zapovjednik talijanske vojske. Nakon demisije vojnog ministra gen. Di Giorgia, koja je uslijedila nakon oštre kritike u Senatu njegovog zakonskog nacarta o uređenju vojske, preuzeo je vrhovnu komandu vojske sam Benito Mussolini. Farinaccijev list *Cremona Nuova* je pisala, da danas može biti jedini pravi nesavladivi poglavar vojnih sila Mussolini, koji će biti kadar, da garantira Italiji sjajnu budućnost te da uništi parazitizam u vojsci.

Kriza francuske vlade je na pomolu. Radi financijske politike, koja je naišla na negodovanje francuske javnosti, ministar financija Clementel je predao 2. ov. mj. ostavku te je na njegovo mjesto došao senator de Monzie. Međutim vlada ima protiv sebe radi ukinuća poslanstva kod Vatikana vrlo jaku opoziciju, a ni same vladine stranke, radikalni socijalisti Herriotovi te ujedinjeni socijalisti pod vodstvom Léona Bluma nijesu složni. Velik udarac doživjela je Herriotova vlada izborom bivšeg predsjednika Milleranda za senatora.

Dr Marx je zajednički kandidat svih republikanskih stranaka za predsjednika njemačkog Reicha. Socijaliste su pristali na njegovu kandidaturu uz uvjet, da im bude osigurano mjesto pruskog ministra predsjednika.

Hindenburg, kandidat desničara. Kod ponovnih izbora za predsjednika Njemačke e složni desničari, kojima su sad pristupili i članovi bavarke pučke stranke, kandidiraju bivšeg feldmaršala Hindenburga.

Izbori u Belgiji, koji su obavljeni

u nedjelju 5. o. mj. donijeli su ove rezultate: socijalisti 77 mandata, pučka stranka 78, liberalci 26 mandata te šest zastupnika izvan stranaka. Glasovalo je milijun i pol izbornika od upisana dva milijuna.

Regencija u Rumunjskoj. Budući da će oporavak kralja Ferdinanda potrajati duže vremena, to se ističe potreba jednoga regentstva, u kojemu bi bila kraljica Marija, prijestolonasljednik Karol i ministar predsjednik Bratianu.

Novi sovjetski poslanik u Rimu. Na mjesto Jurenjeva došao je za sovjetskoga poslanika kod talijanske vlade Kerjencev. Kerjencev je sudjelovao u predratnim revolucionarnim gibanjima te je bio dugo u prognostvu. Za revolucije se vratio u Rusiju te je bio ravnatelj organizacije Kosta. 1921. je otišao za poslanika kod švicarske vlade. Kerjencev je mnogo radio na znanstvenom polju.

Izbori za sovjetsku skupštinu, koji su se obavili prošlih dana, donijeli su ove rezultate: Komunisti 2.554 delegata, a neopredjeljeni 1.308 delegata. Od izbora se usteglo 34 % glasača. Od izabranih delegata je 933 žena.

Kapetan Sadoul riješen. Pred vojnim sudom u Orleansu se vodila rasprava protiv kapetana Sadoula, koji je za rata prešao u boljševičku službu. Koncem prošle godine on se vratio u Pariz iz Rusije, ali je bio smjesta uhapšen. Tužen radi veleizdaje i saveza sa neprijateljima bio je u srijedu od suda riješen.

Smrt patrijarha Tihona. U četvrtak je u Moskvi umro poznati patrijarh ruske crkve Tihon, koji je vodio do nedavna oštru borbu protiv boljševika, ali je radi njegovog silnog ugleda došlo između njega i boljševika do sporazuma.

Poljska ide u Malu Antantu. Ideju istočnoveevropskoga bloka dr Beneš neumorno propagira. Poljski listovi javljaju da će 20. maja dr Beneš posjetiti Varšavu, da uredi pitanje ulaska Poljske u Malu Antantu.

Prelaz frankovaca u radikale.

Frankovačka stranka, makar da inače voli da se razbacuje svojom „ekstremnom“ hrvatskom politikom, sprema se da likvidira te da pređe u radikalnu stranku. Frankovci o tome doduše šute, ali se ipak hvale, da radikali dolaze na pregovaranja s njima.

Vodstvo radikalne stranke je odlučilo, da protegne radikalnu stranku i na hrvatske krajeve. Stoga su u Beogradu bacili oko na frankovce, koji bi im, i ako kod prošlih izbora nijesu mogli da skupe ni 3.000 glasaova, mogli poslužiti za proširenje radikalne stranke među Hrvatima. Prvi su pregovori započeli preko dra Šufflaya, koji je kao stručnjak za albanska pitanja bio u dva navrata kod Pašića. Zatim su bili u Beogradu frankovački vode Hrvoj, Šufflay i dr Pavelić tobože po privatnom poslu, ali je opoziciona štampa notirala, da je dr Pavelić bio kod Pašića, koji je tom prilikom frankovcima istakao, da je radikalna stranka spremna, da provede narodno jedinstvo i sporazum. Šufflay se, kako veli zagrebački *Obzor*, začudio, da radikalna stranka nije srpska nego narodna, te je uskliknuo: „Pa mi možemo u nju da stupimo!“ na što je Pašić odgovorio: „Pa vidjet ćemo!“

Kako među frankovcima postoje neke stare prepirke između dra Ive Elegovića i dra Horvata, to su radi-

Kako se vidi, radikalna stranka je već uspjela, da dvije stranke stavi na koljena. Hrvatska Seljačka Stranka će skorih dana konačno zapечатiti svoju kapitulaciju ulazom u Pašić-Pribičevićevu vladu, a oni frankovci, koji su u staroj Austriji igrali ulogu žalosne uspomene, sada će kao „Hrvati“ igrati služinsku ulogu radikalnih stranci. Ovo je vrlo značajno za politiku radničevaca. Dok ne dođu do jakosti, udaraju po vladi, a kad imaju moć u rukama, onda dobivaju šamare i padaju na koljena. A za ponos i političko računanje se dakako ni ne pita.

Orlovski vijesnik.

Omladinsko hodočašće u Rim. S našim omladinskim hodočašćem u Rim, koje, kako je poznato, polazi 13. rujna u Rim, ići će samo muška kat. organizirana omladina, te ona neorganizirana kat. omladina, za koju potvrdi župnik ili drugi odbor za omladinsko hodočašće poznati prijatelj, da je besprikorna ponašanja. Organizirani članovi imat će posebne povlastice. Prijave neka se šalju čim prije, jer nam je potrebno, da znamo barem približni broj omladine, koja će ići u Rim.

Dan katoličke omladine. Kako je poznato, slavi katolička omladina ove godine 10. svibanj, kao dan kat. omladine. Taj će dan organizirana katolička omladina svuda prirediti svoje nastupe. Za ovu prigodu izdan je poseban prigodni igrokaz „Orlovi na Duvnu“ od brata D. Žanka. U ovom je igrokazu simbolizirana orlovska ideja kao preporodna ideja našega naroda, te je na vrlo lijep način naglašeno značenje orlovskog pokreta prigodom proslave tisućgodišnjice hrvatskog kraljevstva. Igrokaz se može uz cijenu od din. 3 dobiti kod Hrv. Orlovskog Saveza. — Isto tako izdane su i posebne simboličke prigodne vježbe: „Hrvati od doseljenja do prvoga kralja Tomislava“. U ovim vježbama vrlo je lijepo prikazan onaj period povijesti našega naroda od njegove seobe iz zakarpatkih krajeva, borba s Avarima i Francima, doseljenje na obale Jadrana, pokrštenje, život i rad hrvatskih kneževa, te kao trijumf nacionalne veličine osnutak hrvatskoga kraljevstva i krunisanje prvoga kralja. — Prigodom ovoga dana bit će sabiranje za katoličku omladinu i orlovski pokret. Umojljavamo i one prijatelje kat. omladine, koji nemaju još društava, da pripreme sa svojom, makar još i neorganiziranom omladinom što svečaniju proslavu ovoga dana. Hrvatski Orlovski Savez izdiće čim u svemu ususret, tako da proslava dana kat. omladine ove godine bude doista proslavljena kao naša proslava tisućgodišnjice hrvatskoga kraljevstva i jubilejske godine.

OSJEČKA TVORNICA KOŽA D. D. OSIJEK d. g.

preporuča svoje specijalne fabrikate (proizvode) u priznato najboljoj kvaliteti kao: krupone, vratine, potrbušine, kapice, cugovane i nerbovane, glatke crne kravine i pilinge, kao i strojno remenje u svim dimenzijama, te sa stipsom učinjeno šivače i vezače remenje u trajnoj izvedbi.

U slučaju potrebe izvolite se obratiti direktno na gornju tvornicu, pošto se bez upita ne stavljaju ponude.

Roba se izručuje samo samostalnim preprodavaocima uz stalne dnevne cijene.

Trouglasti znak je zakonom zaštićen.

SLADOLEDI!

Prodavači sladoleda dobiju najkulantnije i najjeftinije

KAPSULE
kod tvrtke

F. HERGOUTH,
MARIBOR Orožnova ulica.

JERKO ILJADICA:

Z V O N A.

*Užgite svijeće i kandila pred lice krvavog Boga**Vi — što ste si jutros pružali ruke i nekoliko laskavih riječi.**Jutros, kada je bilo sve tiše i bliže**i kada su padale mrtve zvijezde na naše glave,**znam, da je svatko u duši, bez riječi, pjevao krvavu pjesmu o kalu ispitih čaša.**Vjerujte! —**dok su zvona pjevala pjesme o danima**i dok su žuti fenjeri sklapali izgorjele oči,**bjelina dana je prenijela u crvenom ruhu kroz plave gradove**veliku i svijetlu Radost —**vjerujte!**I kada je u bijeloj povorci Jutra nevidljiva ruka**prebirala žice na harfi Istočnog Kralja,**prolazile su naše duše u velikom mističnom muku**kroz prolome granitnih brdina**sa crvenim plamom u očima.**I onda,**kada zvona zapjevaju bijeli psalam,**duboko će se u nama roditi Vjerovanje Veliko**i naše će duše titrati ko užgana kandila,**dok Angelus nad našim glavama u zvuku srebrenog zvona**ne ispjeva pjesmu Bijeloga Dana**i ljudima i djeci i svima,**i svima — o vjerujte, prijatelji moji!**što ste si jutros pružali ruke i nekoliko laskavih riječi.**Vjerujte!*

VAN CANKAR:

GOSPODIN STOTNIK.

Dosta vremena je, da su zadobile moje sanje pa i sanje svakoga čovjeka sasvim novo, baš posebno lice. One više nijesu puste bludnje, bježajuće magle, koje se bez smisla i uzroka prelijevaju jedna u drugu, te se na koncu rasprše u ništa. Nijesu to više one sanje, koje čovjek izjutra začuden ugleda pospanim očima te napol u smijehu, a napol lju-titi zamahne rukom: „Bijes nek vas pošalje, otkud vas je uzeo!“ — a one se onda smiješnogrozno sunovrate u bezdan, kao što se u praskozorje maličci posakriju u šumi. Sanje, koje sada sanjam ja i koje sanjaš ti, su sjena prave istine; forme su strašno povećane i nada sve čudno zgnječene i zastrte, ali istina ostaje, odmah je prepoznati i srce ti se rastuži.

Hladno jesensko jutro je bilo, magle su se vukle po dolini i gmizale po strmim izbočinama brdā, na vrhovima se u zrakama rane zore bijelo prvi snijeg, koji je zapao po noći. Nebo je bilo vedro; još se spominjalo na noćni snijeg i na hladne jutarnje zvijezde, ali je već čekalo sunca.

Gledao sam kroz prozor; taj prozor nije još nikada bio opran i zato sam gledao kao kroz koprenu, ali sam razabirao potanko sve, što se predamnom događalo, pa i glasovi su na čistom jutarnjem zraku bili tako jasni, da sam čuo i razumio svaku riječ. Dvorište je bilo pedalj visoko posuto crnkastim prahom, koji se kroz noć pretvorio u debelo blato; istim prahom su bili pokriveni i niski krovovi daščara i uvelo lišće oraha, koji je stajao osamljen posred dvorišta; pod tim orahom je držao za uzdu vojnika osedlanoga konja, koji je ržao i drhtao od studeni i nemira.

U dugom ravnom redu je stajala kumpanija, pripravna, da još iste ure ode na bojište. Stajali su tu kao od kamena, nijedno oko se nije pomaklo; vitka tjelesa su bila lagano pogonuta pod bremenom teških telečaka. Nikad prije nijesam vidjeo na tako

uskom prostoru toliko mlade ljepote. Svi obrazi su bili još vrlo mladahni, skoro dječji, i svi su bili svježi, kao da su rošom i zorom umiveni; i u očima se svijetlila rosa — gledale su kao iz dalekih krajeva, iz lijepih sanja; a sve su nepomično bile uprte u gospodina stotnika, koji je polaganim, nemarnim korakom stupao gore-dolje pred nijemim redom.

Stotnik je bio visoka komadina tijela, za glavu je bio viši od kumpanije; ogrnut je bio mekanim crnim plaštem, ispod kojega su virile dvije vrlo duge i tanke noge; i uuci, koja je i u rukavici bila koščata i pandžava, držao je štap, o koji se u hodu podupirao. Obraz mu nijesam vidjeo, jer je čitavo vrijeme gledao prema redu. Korak za njim stupao je mlad barjaktar, koji bi se katkad plašno ogledao, kako se možda ogleda čovjek, koji bi rado pobjegao, ali čuti da je prikovan bez milosrda.

Još jednom je gospodin stotnik počeo s kraja svoje pregledavanje. Zaustavio se pred prvim brojem u redu, pred visokim, vitkim momkom, koji je gledao u nj crnim, šljtjivim očima. Stotnik je stupio tik preda nj.

— Kako se zoveš?

Momak je rekao svoje ime i tada mi je prošlo dušom: ta poznam te, ti lijepo, mlado momče! Ti zamišljeni, koji s punim srcem gledaš u veliku budućnost! Muž među drugovima, poslušno dijete među mudrim starcima! Zelena grana na drvetu! Kad bi ju odsjekli, bilo bi ranjeno drvo samo!

Stotnik je pitao dalje:

— Imaš li oca kod kuće?

— Nemam ga više!

— A koliko braće i sestara?

— Nemam ih!

— A je li ti bar mati još živa?

— Majku još imam!

I luč se užgala u njegovim očima. Tada je stotnik digao štap, dotakao se okovanim krajem momačkih prsija te namignuo barjaktaru, koji je za njim stajao. Taj je iz zaručavljiva

potegnulo bilježnicu te drhtavim rukom zapisao momkovo ime i monask je probljebio.

Stotnik je išao pokraj drugoga i nije ni pogledao na nj; stupio je k trećemu i potanko ga ogledao. Taj je bio veselo, razgovoran i jak mladić poznat pjevač i ljubimac djevočaka. Imao je zdrav, okrugao obraz, kod malih ušiju su svijlalo par svjetlopečeničnih čuperaka, sinje su oči glasno pjevale, a tamnocrvene usne su se skupljale u prijatan posmjeh.

— Imaš li nevjestu kod kuće? pitao je stotnik.

— Imam ju, gospodin stotnik!

Još glasnije su pjevale sinje oči; u svijetlu daljinu je sizala pjesma.

Stotnik je podigao štap, barjaktar je pisao. I pjesma je ugasnila u sinjim očima.

Tako je stupao stotnik polaganom dalje kraj dugog reda; pregledavao

je, ispitivao i birao. Katkad je po dva-tri ispustao, ponekad ni pogledao nije, a katkad je označivao po pet-šest redom. I učinilo mi se da je našlas i proračunano izbirao najjače i najljepše.

Došao je do kraja, posljednji put podigao štap i nato se okrenuo. Onda sam vidjeo njegovo lice i srce mi je zastalo. To lice je bilo bez kože i mesa, na mjestu očiju su bile iskopane u lubanji dvije duboke jame, dugi, oštri zubi su se kesili iznad gole, osilne čeljusti. Stotniku je bilo ime Smrt.

— Naprijed... marš!

Kumpanija se potjerana okrenula te se uputila čvrstim korakom dolje u maglu. Pred njom je jahao gospodin stotnik; visoko iznad magle se dizao njegov crni plašt.

(Knjiga *Podobe iz sanj*.)

Dr IVAN PREGELj:

K S U N C U !

Sunce je zahvatilo sav veliki prostor ispred crkve, koja je pjevala u sto molitava i pjesama. Svukud pred svetištem posijan je lug crvenih cvjetova, odora do odore, nebeski mak vedrih orlovskih odora. I svi naokolo su bili jedna sama lijepa misao ljubavi, odanosti i zahvalnosti, jedna sama vojska mira i straha Božjega. Tada je sve šutjelo. Na oltaru u zelenilu zažuborila je slabo u suncu i svjetlosti četa svijeća. Onda je došao svetački starac, gorkolijepi naš najveći, naš čovjek, koji je do starih ljeta najviše ljubio od svih, najviše tražio slavu božju, naš Dobrodošli.

— Bog živi, veliki mučeniče, vladika naš!

Na govornici kraj oltara stajao je propovjednik i govorio:

— K Suncu! — pala je riječ kao glas zvona u narod i bljesak očiju. — K Suncu! — pozvala je začas, da su se pomakla lica i nehotec zatražila nebeskog kralja. — I sad je raširio ruke, kao da ga je obuzelo prečudovito ganuće. Nato su se ruke spustile, a riječ užgala. Govorila je prečudno, slikala je. Slikala je težinu tame bez svjetla i sunca, slikala strašnu pečal tisućljeća, otkad je sagriješio Adam i grijeh bio rođen. Usred sunčanoga dana je strašno rastao u slušaocima osjećaj slike, koju je formirala propovjednikova riječ: skrletna tama beskraje boli i grijeha i očajja i bune protiv Boga, Najvišega. I nikad nije htio doći konac skrletnom bezdanu. Srce je iz stisnutih grudiju žudjelo za zrakom i molilo već nemirno: Daj, prestani, dosta je. Razgrni već blagovijest, daj sunca!

I onda je govornik začas ušutio. Usred riječi je zaplamsao žestoko, kao s vapajem za pomoć:

— K Suncu!

I rasla je nova slika, kao prečudno videnje. Gledanje duše, koja ima Boga, ubijalo je užasno gledanje. Sve je pjevalo u toj pjesmi. Slavuj je vriškao u nebo, glas zvona iz daljine se budio u tišini, srca ljudska su pjevala i crveni cvjetovi, slatki emblemi na zastavama, bljeskanje sulića na kopljima, šum vjetra u barjacima, oči djece, djevojčaka, muževa i žena. Sve je bilo kao ostvarena na velikoj pozornici predočena zahvalna molitva Bogu i njegovoj dobroti.

Iz govornikovih usta je uzraslo čudo. Svi, koji su čuli, vjerovahu: — Tu smo, ali još nismo svi. Pa i koji smo tu, ne vidimo se svi. A koliko mnoštvo je nas s onim nevidljivima,

koji s nama prisustvuju slavju. Kolika vojska! Svi anđeli, svi Božji sveteitelji, čitavo nebesko društvo: patrijarsi, proroci, mučenici, pokojnici, djevice i svete žene, junaci iz rimskih amfiteatara, robovi iz afričkih rudokopa, sužnji iz uskih ćelija u Karmelu, Maloj Aziji i posvud; veliki putnici, Pavao i Franjo i Andrija, misionari, redovnici, učitelji, kraljevi i prosjaci, seljaci Izidor i Notburga, zagovornici i zagovornice: sveti Jakov, sveta Ana, sveti Mihovil, sveti Silvestar, sveti Valentin i sveti Roko....

Suze čudne slave su navirale na oči.

Srca se umorno molila:

— Dosta je ljepote, probudi nas, sanjamo!

I propovjednik je budio:

— K Suncu!

Riječ mu je čudno postala obična. Čijepala se, kao čovjeku, koji hladno govori iz razuma, kao čovjeku, koji broji i zna da mora govoriti tako, ako hoće dobro nabrojiti.

— Predragi u Kristu! Naše Sunce je Bog. Bez sunca bi zemlja umrla. Bez Boga je mrtvo življenje ljudskih duša. Što je sve? Bog, Bog, Bog! Bez Boga nema nade. Bez Boga nema ljubavi. Nema braće, nema sestara, nema kraljeva, nema svećenika, nema filozofa ni pjevača ni vojskovođa. Što jesmo, što smo bili i što ćemo biti, bit ćemo samo po Bogu i u Bogu i za Boga.

I već je kao sustao pod težinom riječi, koju je izrekao, ali se podigao još jednom te tražio po ljudima.

— Domovinu sam spomenuo. Kažu, da ju je moguće ljubiti bez Boga. A ja kažem, nije ju moguće ljubiti bez Boga! Radi Boga je ljube i oni, koji Boga tajje. Iz Boga je ljube, ali ne znaju za tu svoju sreću. Za neiskazanu sreću, da nehotec ljube Boga, zahvalimo Gospodu Bogu mi, koji vjerujemo u Nj do konca svojih dneva.

Riječ je zašutjela. Pjesma se probudila. Zvonca su vodila misli do žrtve. Na jasnom suncu su se klanjali crveni cvjetovi, svijetli barjaci su se klanjali Bogu nebasa i zemlje, koji se tada skriven pod oblikom kruha i vina dignuo u drhtavim misničkim rukama visoko iznad klečećeg mnoštva. Zvonjava s visoka je pala na sveti čin, vonj tamjana je ogrnuo mnoštvo, kao blagoslov neba i sunce je sjalo i pjevalo u hiljadama očiju:

— K Suncu, k Suncu!

BOŽO DULIBIĆ:

PRIČA SVAKODNEVNA.

Posvećeno jednom dobrom čovjeku.

Silan zvižduk prekinuo je govornikove riječi. Jedni su se cerili i kazivali crninu nekulturnih zubiju, dok su drugi taman stavili dva prsta u usta te žestoko puhali. Zvižduk. Jedan se profesor, koji je napisao četiri knjige na 42 1/2 tabaka hartije o „nacionalnom vaspitanju“ omladine te jedan uspjeti sonet u počast jedne česarske krune, razbacao rukama i taman zinuo, da priča o „revolucionarnoj opasnosti“, kadli dvoranom odjekne opet prisilno jaki glas govornika. Blijed i tek na časove crven čovjek od tridesetak godina govorio je zvucnim baritonom te se nemirna masa za časak umirila.

— Eto, braćo i prijatelji, ako vjerujemo u pravdu i čovječnost i ako imamo poštovanja i osjećaja ljubavi za uvela lica naših mateta i od teških briga osijedele glave naših otaca, ne smijemo da puštamo, da našim životom gospodare načela mržnje, nečovječnosti i nebratstva. I stoga moramo biti protiv militarizma...

Govornik nije pravo ni svršio rečenicu, a jedan član recimo Flotenerajna je oduževljeno kroz šaku zaburbi: „Dolje izdajce Domovine! Živjela naša hrabra vojska! Živio general Vasilj Iljić Deranovi!“ Zvižduci su počeli opet parati uši, a jedan debeljko, koji je stajao kod predsjedničkog stola, kušao je uzalud udarcima automatskog zvona umiriti masu. Profesor sa 42 1/2 tabaka knjiga o vaspitanju je pobjesnio te žučljivo dizao svoj štap sa srebrnim jelenom na dršku. Govornik je stajao nijem i svečan na improviziranoj tribini, oko koje je masa u ludačkom raspoloženju bučila.

— Vi ćete razarati sanje naših najslavnijih ljudi! — vikao je profesor te upravo historijskom pedanterijom nabrajao imena nekih kraljeva i careva, generala i moćnara.

Buka je rasla. Govornik je još jednom pokušao da govori, ali mu je glas drhtao.

— Hoćemo socijalnu pravdu, življenje dostojno čovjeka, koji umire po tvornicama i vojničkim kazematama. Hoćemo mir, a ne rat...

— Ne ćemo mira! Ta čemu onda vojska? — zavikalo jedno živinče, što pođe tragom hakenkrajclera i crnih košulja.

— ... ne rat, koji otimlje djeci oca, obiteljima hranitelja, a narodu i čovječanstvu radnika. Ne ćemo rat...

Piska i dreka mase je prekrila riječi govornika. Ogorčenje naroda je dostiglo vrhunac.

— I to se sve govori pred konzulom republike San Marino! — ogorčeno zapištio jedan građanin sa crvenom maramom u ruci, koji je pogledao na balkon i opazio čudnu figuru jednoga stranog diplomatskog predstavnika.

— Bovanima i piljcima! Tucitel — zavikao jedan glas i za čas se prosula na govorničku tribinu, na kojoj je uzburden stajao Dimitrije Sergejević, kiša kamenica. Skupština je bila onemogućena. Jedan ovelik kamen je udario Dimitrija Sergejevića u lijevi obraz. U veliku dvoranu su odmah ušli panduri te nagajkama istjerali masu. U dvorani je ostao samo Dimitrije Sergejević, predsjednik i članovi odbora zbora. Policijski komesar, nakon što se urnebesno za govora navikao: „Molim gospodina govornika da ne vrijeđa postojeći red, vojsku, šestoineni narod i državne organel“, došao je do Dimitrija Sergejevića te

mu u uho razdraženo šapnuo: „Vi, Vi, — glupane!“

— Eto ti na! Sad imaš! — sa pritajenim veselijem govorio onaj debeljko, što je vršio funkciju predsjednika zbora.

— Pa što, Fjodore Ivanoviću? — upitao je mirno Dimitrije Sergejević. Fjodor Ivanović je šutio i čisto od kamenja uprljan haljetak.

— Zar mislite da je to užas? — pitao je dalje Dimitrije Sergejević. — Možda imate pravo, ali ja ne ću očajati.

— Da, vi ne ćete očajati, ali ja? — revoltirao se debeljko. — Ja sam trgovac, mali trgovac, pak će mi bojkotirati trgovinu. A onda zašto da se ja borim za te vaše ideje. Vi ste nosioc nekakvih buntovnih nacrti, vi hoćete, da zavlada pravda i opći osjećaj dužnosti prema društvu te da se sve, kako vi kažete, socijalizira. No ja borme ne dam, da se moj dućan socijalizira, a to ne će pustiti ni drugi pristaše naše stranke.

— Ali, dragi Fjodore Ivanoviću, vi to nijeste shvatili! — kušao je Dimitrije da se opravda.

Debeljko je visoko digao obrve te navukao usta na smijeh.

— Kako ne! I predobro! No znate toga mi je previše. Vi ste idealista, vi želite, da učinite ljude sretnima, ali ljudi tu vašu sreću nikad shvatiti ne će. Šteta truda. Ljudi se još dugo — a ja mislim nikada! — ne će moći oteći današnjem životu. Pa na koncu konca i ne može život drukčije da se razvija. Tko umije, njemu dvije! Ako su drugi budale, grabi! Koristi se, gdje možeš! — nabrajao je uvjerljivo debeljko.

Dimitrije Sergejević je ostao nemilo dirnut.

— Pa i vi, Fjodore Ivanoviću, tako! ... Ta vi ste bar naš ... predsjednik naše organizacije ... pa kako?

— A, šta, vi ćete ipak dopustiti, da sam ja stariji i pametniji. Ali da se razumijemo, ovakvih zborova više biti ne će.

Debeljko se nekoliko puta prošetala po sali, pa se opet zaustavi. Dimitrije Sergejević je bio duboko potišten. Kratka francuska brada mu se polako spustila na crveno isprutano kravatu, a u oku mu se odrazivala umornost. Debeljko malo zakašlja, pa u neprilici uhvati tusti podbradak.

— Čujte, Dimitrije Sergejeviću, hm, a šta će na sve ovo danas vaš principal. Dimitrijević je strog čovjek. Bojim se, bit će zla. Hm. — zakašlja Fjodor Ivanović pa nastavi šetnju.

Vani je bilo mirno. Profesor sa 42 1/2 tabaka pedagoških knjiga je kod kuće deklamavao jednu govornicu za stotu obljetnicu smrti jednog cara, a u kojoj je po sedamdeset puta bio pridjev „Veliki“ sklanjao u svim padežima. Po ulicama je trčao reporter dnevnika *Novo Klepetalo* da prikupi što više materijala za čeonii članak sutrašnjeg broja, koji će nositi naslov „Poraz neprijatelja ideala naše Nacije“.

U sali je sada bilo tamno i neka-ko neugodno. Fjodor Ivanović je pripalio jeftinu cigaru. Bilježnik zbora, jedan zgodni mladi momak, te još nekoliko stranačkih drugova se oprostilo. I Fjodor Ivanović se spremao na polazak te je upravo navlačio kaput, što je teško išlo radi poderane podstave u rukavima, kad je šmuknula kroz kristalna vrata u dvoranu djevoj-

čica od desetak godina te hitro došla do Dimitrija Sergejevića, koji je zamišljen stajao. Djevojčica je lako takla njegov uski haljetak te mu nešto u uho šapnula. Dimitrije Sergejević se prenuo s užasom te bijesno-bolno otišao za djevojčicom, koja je kao srna otkakutala iz dvorane.

— Br, br, — nagrusti se Fjodor Ivanović i zaklima glavom. — Slabo je to, mladi moj gospodine družo.

Široki prospekt otvarao se pred Dimitrijem Sergejevićem. Noć se bila spustila i jedva da je bilo par prolaznika. Dimitrije Sergejević je brzo hodao te u čudu ostavljao za sobom palače knezova. Jedna crna mačka je hitro preskočila bijeli pijesak prospekta, zaustavila se i lijeno zijevnula pa visoko uzdigla tanki rep i odbježala u treću ulicu.

Dimitriju Sergejeviću je mozak febrilno radio.

„Eto, Dimitrije, — rekao je u sebi, — danas si izviždan, sutra, će se izrugivati s tobom, a tvoj će šef, kad dođe u njegovu pisarnu, svečano ustati, upiljiti svoj oštar pogled preko zlatnih cvikera u tebe i reći: „No, gospodine Petrove, toga Vam nije trebalo!“ ... Pa onda možda šta još strašnijega ... a maja, maja ... tvoja dobra majal ...“

Dimitriju Sergejeviću je znoj probijao kožu.

„Mati, mati! ... Pa sad je bolesna, eto, rekoše, teško bolesna ... Pa kako, kako ... ako izgubim službu ... Marfa Vasiljevna će biti tužna ... O, Gospodi!“

I Dimitrije Sergejević je grčevito u brzom hodu govorio:

„Gospodi svijati, za matušku rabu tvoju molju ... Daždi nam spasenije tvoje ... Mati je bolna, a ja sam ubijen ... Ljudi su zvjerad ... spasenije tvoje, Gospodi ...“

Dimitrije Sergejević je hitro prolazio prospektima i ulicama sve užim i siromašnijim.

„Zašto ljudi ne shvaćaju tebe, Dimitrije i tvoje riječi? Vidiš ti propovijedaš i moliš, a oni te ne će da slušaju. Zašto su ljudi takovi? Zašto? Zašto, Dimitrije? Pa čemu sve to? Tvoje riječi ih budu, zašto?“

I Dimitrije Sergejević stisne ruke.

Siromašne kuće su šutljivo gledale njegovo lijepo lice i šaptale: „To je On!“ „Tko?“ „Čovjek!“ a po cesti nasuto tvrdo kamenje se podrugljivo smijalo i Dimitriju Sergejeviću se činilo da čuje riječi debeloga Fjodora Ivanovića: „Tko umije njemu dvije! Ako su drugi budale, grabi! Koristi se, gdje možeš!“

„Ha, ha, ha!“ — nasmijalo se nešto u duši Dimitrija Sergejevića i taj smijeh tvrd i gorak skupio je njegovu donju usnu i u nju urezao bol.

Dimitrije Sergejević je skoro trčao te daleko ostavljao prospekte i ulice u tiješne ulice. Pred njim se podigla visoka crna kuća sa ogromnim vratima. Dimitrije Sergejević je hitro preskočio prag i u trku prešao tri kata i ušao u mali tamni stan. U jednoj sobi jedna žalosna petrolejka je risala po stropu začađanom i niskom svijetle i tamne kolute te bacala nešto svijetla u jedan kut, gdje je bio klimav krevet i na njemu je teško disala stara žena. U sobi je bilo nekoliko žena, koje su nešto šaptale te jedan starac sa dugom proročkom bradom. Dimitrije Sergejević je kao vjhor uletio u sobu, bacio kapu o pod te kriknuo:

— Mati!

Jedna dobra ruka je potražila nje-

govu glavu i naslonila je na svoje prsi. Dimitrije Sergejević je čuo, kako slabo udara kraj srca o prсну kost. Prignut sa koljenom na zemlji a glavom na pokrivaču kraj srca stare žene nije mogao vidjeti, kako jedna žena šapće nešto drugoj u uho te značajno vlači skupljene prste desne ruke ispred čela.

Dimitrije Sergejević je dugo snivao. A onda je blago skinuo sa svoje glave ruku Marfe Vasiljevne, koja je mirno, ali trdno gledala njegove oči.

— Siromaštvo, siromaštvo! — uzdahnulo je.

Starac sa svetiteljskom bradom je sklopio ruke te se duboko zamislio.

— Moliš, je li! — uhvatio ga Dimitrije Sergejević za ruku.

— Molim, bačuška! — zaklimao je starac.

— Da, da, a eto vidiš, sve to: i bolest i jad i smrt, donosi siromaštvo.

Dimitriju Sergejeviću je lice ožljevalo i zadobilo svečan izraz.

— I Marfa Vasiljevna nema dobre njega ni ljekara ni ljekova. A zašto? Jer je siromašna. Zašto jedni ljudi moraju biti siromašni, a drugi uživati u radosti života i bacati radost. Zašto, bačuška?

Starac je šutio. Dimitrije Sergejević je podigao ruke i ražarenim licem uskliknuo:

— Zašto ne vlada pravda i zašto su svi ljudi zavađeni i mrze jedan na drugoga? Zašto se knez voza u ekipaši, a Marfa Vasiljevna nema radosti, da ugleda sunce. Zašto se ti stari Tjuha Fjodoroviću mučiš i kiniš sa svojim unucima na njivi te strepiš, da te ne potjera tvoj Gosudar, komu daješ svu svoju godišnju muku i krv svoje djece. Zaboravili su ljudi na Gospoda i odbacile nauku njegovu; krv teče zemljom, ohola gospoda tjeraju ljude ko marvu; u nebo su uprljali siljak oštrog mača; tuku se braća ljudi i pitaju zašto? Zašto? Reci stari Tjuha.

Starac je šutio. Dimitrije Sergejević je živo nastavio.

— Pa zašto vi, ljudi, ne uzmete mač i prekinete ga na koljenima te uhvatite zblju i pokazete novi put i novi život ljudima, te podignite zemlju i te ljude, koji su još, robovi. Nepravda nas šiba, uništuj našu dušu bratskim kljanem, a vi šutite. Zašto? Zašto?

Dimitriju Sergejeviću je gorjelo lice. Njemu se činilo, da ima pred sobom velike mase, koje ga slušaju i odobravaju svaku njegovu riječ. On je gledao u svoj novi svijet, u kojem će vladati samo pravda i ljubav, gdje će se za svakoga naći toplo mjesto. I Dimitriju Sergejeviću je radost rasla u očima, koje su gledale u kolute, što ih je slaba petrolejska lampa crtala na strop. Dimitrije Sergejević je dugo snivao, a onda pustio svoje oči na starca sa svetiteljskom bradom i na susjede.

I onda se zgrozio. Žene su gledale na nj sa upitljivim čudnim pogledom, koji je sažaljivao. Tjuha Fjodorović je kimao glavom i gledao Dimitrija Sergejevića sažalnim pogledom.

Dimitrije Sergejević je kriknuo i naglo se okrenuo.

— Mati!

Marfa Vasiljevna je gledala sina sa bolom u očima i gorkom sažalnom crtom na donjoj usni.

Dimitrije Sergejević je pogledao majku i kriknuo.

Kapitulacija Radićevaca.

Govor predsjednika Stjepana Barića, držan u Zagrebu 28. ožujka 1925.

PATULJCI A NE »PREDSTAVNICI«.

Gospodo, svi mi stojimo danas pod jednim teškim dojmom: narodni zastupnici, koje je hrvatski narod birao 8. veljače, da se bore za hrvatska prava, sramotno su prignuli šiju i nanijeli svim Hrvatima sramotu, kakve ne pamt naša historija. Kao patuljci izgledaju današnji »predstavnici« hrvatsva prema onima, koji su u početku 12. stoljeća pregovarali s Kolomanom, a mi za njih nije nikada od drage zakucalo hrvatsko srce, nego smo uvijek mislili na njih kao na braćim i volom. Današnji bi dojam i osjećaj sramote bio još teži, kad biste svi čitali stupce beogradskih novina, pa kad biste vidjeli svu onu ironiju i sav onaj cinizam, kojim one popraćuju servilne izjave hrvatskih kameleona.

Gospodo, mi pristaše Hrvatske Pučke Stranke dobivamo s mnogih strana, koje su nas do danas pod utjecajem Radićeve demagogije gledale nepovjerljivo, izjave i priznanja, da je jedino naš put bio ispravan. Ali suviše je gorčine i bola u našoj duši, da bi se toj zadovoljštini mogli rađovati. Ipak je potrebno, da i danas istaknemo, što nas je vodilo, kad smo određivali program i taktiku naše stranke.

ODBACILI SMO POLITIKU ROMANTICIZMA.

Već kao mladi bili smo obračunali s političkim romantizmom te smo stali na bazu realne politike. I baš ta činjenica, uz veliku požrtvovnost naših pokornih i živih drugova, bila je uzrok, da je hrvatska javnost gledala u našem razvoju dolazak jedne nove generacije. Neki su nas pozdravljali, jer su osjećali, da u našem pokretu imade mnogo zdravlja i snage, a drugi su nas odmah u početku napadali, jer su nas se bojali. Među onima, koji su nas napadali, bio je i g. Stjepan Radić. On je napao na nas i u hrvatskom saboru još u ono vrijeme, dok smo bili akademičari.

Vama je poznato držanje naših ljudi prije rata i u vrijeme rata, dok još nijesmo bili osnovali Hrvatsku Pučku Stranku. Mi smo predviđali buduću razvoj evropske i hrvatske politike, pa nas zato svršetak svjetskoga rata nije zatekao nepripravne. Kad smo god. 1919. osnovali Hrvatsku Pučku Stranku, dobro smo odvagali svaku točku, koju smo uzeli u program. Nijesmo htjeli da narod zavaravamo, nijesmo htjeli da rebusujemo predrasudama prošlosti, nego smo pozvali hrvatski narod u borbu za ono, što je u hrvatskom interesu i što se mudrom upotrebom hrvatske političke snage moglo postići. Stali smo na stanovište parlamentarne borbe te smo istaknuli program autonomističkog uređenja Jugoslavije i autonomističkog organizovanja Hrvata, Srba i Slovenaca.

RADIĆEVA KRIVNJA GOD. 1920.

I kad smo se u konstituenti približili ostvarenju tog cilja, jer nam je kako vam je poznato, g. Protić nudio kao bazu za pregovore svoj nacrt ustava iz-

javiši, da to nije posljednja riječ, sporazum se nije mogao provesti u glavnom zato, jer nam je za većinu manjkalo oko 20 zastupnika, a g. Radić, koji ih je imao 49, nije na sva naša zaklinjanja i molbe htio da se okani onoga puta, kojim je već tada bio pošao.

Da predobije narod, pošao je bio g. Radić putem demagogije. Nazivao je izdajicama sve one Hrvate, koji su se borili u parlamentu. Obćavao je narodu sve moguće i nemoguće stvari. Stvarao je jedan fantastičan plan za drugim. Govorio je tako, kao da hrvatski narod treba samo nešto da zamisli, i čitav će svijet to stvoriti.

Ovih dana odigrao se, kako vidite, završetak ove nerealne borbe. Nemogućci cilj i nerazumna taktička sredstva dovedoše nas dotle, da ne samo što nijesmo postigli ono, što smo mogli postići, nego ovakav završetak izgleda u prvom mah, kao da je i cijeli hrvatski narod doživio posljednji slom.

ZAŠTO JE RADIĆ SKRAHIRAO?

Treba danas da ispitamo uzroke, zašto se to i kako se to zbio. Samo onda, ako dobro uočimo te uzroke, možemo uvidjeti, dade li se još što popraviti, pa da borbu ponovno prihvatimo s druge taktičnije strane.

Radićevci su s prezirom i omalovažavanjem prelazili preko autonomija, oni su precjenjivali svoju snagu, a podcjenjivali svoje protivnike. Autonomije su bile za njih »sitnice« i »mrvice«, a mi smo im bili defetisti.

Oni su tražili hrvatsku seljačku republiku, a kako (osim jerihonskih trubalja) nijesu nalazili sredstava za ostvarenje toga svoga cilja kod kuće, započeli su da traže uporišta i potpore izvan granica.

Mi imamo pravo da to istaknemo ovdje, jer je to priznao i sam Stjepan Radić sa svojim potpisom u svojem glasilu. A da to nijesu bile samo puste riječi, o tom su se mogli uvjeriti i neki naši ljudi, koji zapremaju u Hrvatskoj Pučkoj Stranci istaknuta funkcionska mjesta. Pred tim ljudima davao je g. Radić i takve izjave, iz kojih se moglo vidjeti, da je on imao mnogo drukčije koncepcije, nego što bi danas htio priznati.

Ja možda ne bih toga ni spominjao u ovaj čas, da se nije dogodilo nešto neočekivano. Dogodilo se nešto, što još bolje dokazuje, kako je Radićeva politika osnovana ne samo na prevrtljivosti, nego i na perfidiji i infamiji.

Gledajte, gospodo čuda! Tat viče: Dršte tata! Mi smo se razišli s Radićem i radi toga, jer smo oduvijek smatrali, da je hrvatsko-srpski spor naš unutrašnji problem, pa su nas radi toga radićevski agitatori klevetali pred narodom, da smo izdajice i da smo prodali Hrvate Srbima, premda je svatko mogao vidjeti, da se svom odlučnošću borimo u skupštini za hrvatska prava i da ne prigrbamo šije, a u današnjoj skupštini, u kojoj sjedi većina izabrana si-

lom i izigravanjem narodne volje, u toj skupštini radićevci ne samo da nijesu odlučni onako, kako smo mi bili, nego još prignuvši šiju denunciraju nas i kao rdavi dađići, koji su pozvani na red radi svojih krivica, dižu prste i tužakaju nas: Nismo mi pod utjecajem inozemstva, nijesmo mi tražili u inozemstvu nikakvog oslonca: Hrvatska Pučka Stranka stoji pod utjecajem inozemstva, a ne mi; mi smo radi toga imali s njome velikih muka, dok je nijesmo istisnuli iz naroda i time otklonili od drage naše države najveću opasnost.

INFAMNA LAŽ.

Gospodo, ovo je vrhunac drskosti i servilnosti! Radićevci ističu ovo, da se umle sadašnjim vlastodršcima. Htjeli bi da iskrive povijest, htjeli bi da zabašure sve ono, radi čega smo mi s njima vodili borbu, pa se grade kao da su čuvali suverenost države protiv nas. Grade se, kao da su čuvali hrvatski narod od nekakvog klerikalnog influiranja ili »influcije«. (Smijeh u publici.) Ističu, kako su vodili tešku borbu s Hrvatskom Pučkom Strankom i kako su imali velikih poteškoća s nama. (Glas iz publike: Imat će ih još i veći!). Jest, imat će ih još i veći, ali ne radi toga, što bi Hrvatska Pučka Stranka bila »influirana« izvana. Mi znamo, da naša stranka nije klerikalna, a to isto znade i g. Radić. Nemamo mi nikakvih političkih obveza ni paktova s inozemstvom o svim našim stvarima odlučuju samo naši domaći stranački forumi. I kad g. Radić tvrdi protivno, onda on — meni je žao, ali za grub čin moram upotrijebiti i grubu riječ — onda on infamno laže.

RADIĆEVE RIJEČI I DJELA.

Napadajući nas očeošao se g. Pavle Radić i o hrvatsko svećenstvo i biskupe. Žalimo, što hrvatski zastupnici blate cijeli jedan stalež. G. Pavle Radić prizna, da i češko i slovačko i belgijsko i slovenačko svećenstvo može biti rodoljubivo, ali našem hrvatskomu svećenstvu on to poriče. A baš su hrvatski svećenici dokazali i u prošlosti i u sadašnjosti, da imadu sreća za hrvatsku stvar i da se u javnom životu ne daju »influirati« ni od koga izvana, pa zato ih i u političkom životu moramo priznati ravnopravnim građanima kao i sve ostale Hrvate. Razumijemo, zašto g. Pavle Radić napada biskupe. Hrvatski biskupi nijesu pristali na povijesni falzifikat njegova strica, koji ne bi htio priznati, da je naša samostalna hrvatska država bila prije hiljadu godina kraljevina. Radi biskupske okružnice o proslavi Tomislavljeve tisućgodšnjice rekao je g. Stjepan Radić u Krašiću o našim biskupima: »Samo se meni čini, da bi najveću pokoru morali vršiti baš ti biskupi, koji su hrvatsko seljaštvo izdali batinama; koji su izdali i zatajili čak i našu domovinu Hrvatsku i naš hrvatski narod; koji su priznali centralizam, koji briše Hrvatsku i Hrvate kao narod, pokorili se centralizmu i svim beogradskim vlastodršcima i još su vas savje-

lovali, pa i silili, da i vi to činite. Danas je Optužba Stjepanova nekak Pavla posve različita. U parlamentu, gdje većina naziva katoličke zastupnike papinim slugama, optužuje g. Pavle Radić biskupe indirektno da krnje suverenitet naše države i da su radićevci radi toga morali ustati protiv njih!

RADIĆ JE PRIJETIO VJEŠALIMA!

Radićevci tvrde, da su imali s nama tešku borbu, no, gospodo, moram konstatovati, da nije bilo krivnje na nama, što se svi Hrvati nijesu mogli naći na istom strani. Kad je bio odglasan vidovdanski ustav, započela je bila akcija oko koncentracije svih hrvatskih zastupnika. Čeli su bili pregovori o osnovanju hrvatskog bloka. I ja sam sudjelovao kod tih pregovora. Kako se diskusija vodila nebulozno, predložio sam s naše strane bazu, za koju sam držao, da je jedino valjana. Rekao sam: Danas bi se moguće teško mogli složiti u konačnom cilju. Međutim to nije za sada ni potrebno. Vidovdanski je ustav odglasan, on je fakat, on je za nas Hrvate loš, i mi ga moramo promijeniti. Složimo se u putu, kojim ćemo poći, da ga što prije oborimo, a dotle ćemo moći riješiti i druga pitanja. Nato je skočio g. Stjepan Radić i iz čista mira napao me ustvrdivši, da je svatko veleizdajnik, tko priznaje, da postoji vidovdanski ustav, jer da za Hrvate imade samo jedan ustav, i to je ustav hrvatske seljačke neutralne republike, na koji su se zakleli svi hrvatski zastupnici i hrvatski narod. Ja da se samo pokoravam žandarima, ali da će ih i on naskoro imati, pa će nas dati objesiti o kandelabre na Jelačićevu trgu, i to na jedan mene, a na drugi »ričobradog vođu« dra Šimraka!

RADIĆEV USTAV MORAO BI OBJESITI RADIĆA.

Gospodo, gdje je sada taj ustav, Odrekli su ga se oni, koji su ga stvarali, poklekli su i strepe, hoće li vlastodršci okrenuti palce prema zemlji.

Danas bi se radićevci htjeli izvući iz svojeg republikanstva, kao da nijesu nikad ni bili za republiku, pa govore o monarhiji engleskoga tipa. Međutim, gospodo, ako g. Polić govori o republici kao profesor — to on može da razvija razne teorije, a kad bi govorio Polić kao član glavnog odbora svoje stranke, onda je to nešto sasvim drugo. Kad političar hoće republiku, onda je za svakog jasno, da hoće državu, u kojoj nema kralja. I Radić je bio natjerao Hrvatsku Zajednicu, da se i ona prije izbora izjavi za republiku, a sad poslije izbora ide u Canossu i možda uživa, što nije sam posuo glavu pepelom, već to moraju da čine i kraljevski ministri i drugi uz zveket dobivenih ordena.

Gospodo, kako vas se doima, kad čitate izjavu naših jakobinaca, koju je u njihovo ime, naglasivši napose, da to čini i za svog strica, dao g. Pavle Radić, a koja glasi ovako: »Ovdje ja izjavljujem kao predsjednik Hrvatskog seljačkog kluba, kao zamjenik predsjednika Radića i u ime svoje i u ime cjelokupnog vodstva i u ime samog predsjednika Radića, jer sam na to ovlašten! Priznajemo sveukupno poli-

tičko stanje, kako je danas po vidovdanskom ustavu sa dinastijom Karadorđevića na čelu — — —, i kad na drugom mjestu veli: »Danas faktično ovdje postoji vidovdanski ustav, to je fakat politički, sa dinastijom Karadorđevića na čelu, fakat, koji mi bezuslovno priznajemo i s kojim smo se mi sasvim složili.«

Gospodo, sa stanovništa njihova ustava oni su veleizdajnici, i da ta njihova tvorevina nije bila čardak ni na nebu ni na zemlji, danas bi sigurno netko visio na Jelačićevu trgu, ali to ne bi bio ja ni Šimrak, već bi to bio nekak Pavle i njegov obrijani stric Stjepan!

RADIĆEVCI POSTALI MRVIČARI.

Ne samo to! Radićevci ne samo da se odriču svojega republikanizma, oni polaze i dalje, oni više ne govore ni o konfederaciji ni o federaciji, oni drže, da i mi suviše tražimo, kad tražimo autonomije, pa skromno i bojažljivo traže neke samouprave.

Radićevci su danas svojim izjavama i držanjem počeli da licitiraju ispod nas, a sve to, gospodo, oni čine u istnu radi mrvica. Vodi ih jedino briga, da spasu svoje mandate, a možda i Prpićevu palaču. Pa ni sve te mandate nisu spasili. Vodstvu im poništise mandate. Hrvati s tim njihovim držanjem i izjavama nisu dobili ništa.

Ponizivali su se gospodo do krajnosti. Dr. Šuperina je rekao: »Što se tiče ustava, znade se, da su naši zastupnici kod posljednjega zasjedanja došli ovamo i položili zakletvu na ustav. I znademo, da je poslije toga za nas ustav isto tolika svetinja kao i vama«. Naročito je dr. Šuperina naglasio, da se oni pokoravaju svakoj vladi.

Mi od Hrvatske Pučke Stranke ne bismo ovako što nikad mogli reći, jer ima slučajeva, kad je deplasirano naglašavati pokornost svakoj vladi, kad možda treba i žrtava, pa ih treba podnositi, a ne kukavički uzmicati. Šuperina se odrekao i Radića. Kad mi znamo, kakov je položaj zauzimao Radić u svojoj seljačkoj stranci, i kad sad vidimo, liko su pripravnici za mrvice da ga se i odreknu, čovjeku se gadi.

Gadi se čovjeku još i više, kad zna, da je cijelo držanje radićevaca inspirisano i danas od samog Radića. Oni ga se formalno odriču. Nama to nije potrebno, jer mi nismo nikad ni priznavali, da Radić može biti predstavnik naše rase. Moguće vam je nepoznato, da u Radića ima ciganske krvi. Dokaz se za to može naći u maticama, a sam se Radić brine, da ga upotpuni.

NIJE HRVATSKA, NEGO CIGANSKA POLITIKA.

Svaka rasa ima u sebi nešto svoga specifičnoga, a Hrvat nikad ne bi mogao inspirisati onako bijedno i kukavičko držanje, kakvo je inspirisao Radić, prije bi poginuo. Radićevci se u Beogradu nisu ponijeli kao Hrvati, već kao cigani.

Treba da podsjetimo i današnje vlastodršce, kao i srpske stranke, da se svim onim, što se dogodilo, ništa nije riješilo. Kad je g. Ljuba Davidović stvorio blok i kad se i na radikalnu

stranku utjecalo, da tomu pristupi, onda je g. Pašić poručio Davidoviću pravo, da onako radi, jer da je u izbore išao sa drugim parolama. S mnogo više prava možemo mi danas naglasiti, da Hrvati prigodom izbora nisu ovlastili radićevce i zajedničare, da zauzmu ovakav stav i da tako nisko licitiraju. Radićevci su i zajedničari ovim izgubili pravo, da govore u ime Hrvata.

Mi poručujemo gospodi u Beogradu, da oni još nijesu svršili s Hrvatima. Radićevci su spali na niske grane, mogu pasti i na niže, mogu ih oni i dalje ucjenjivati, mogu dobiti i nove izjave od njih, ali radićevci nemaju punomoći, da bi mogli tako govoriti. Hrvatski narod ne može ići ispod programa Hrvatske Pučke Stranke. To je minimum, s kojim se može zadovoljiti. Put kojim su pošli današnji vlastodršci je rdav, a svaka politička sile, koja ga oni na licitiranje, ipak ne će slomiti otpor Hrvata protiv ičije hegemonije. Kapitulacija radićevaca ne znači i kapitulacija Hrvata.

TREBA RAZVITI ZASTAVE HPS!

Treba da ponovno razvijemo zastave Hrvatske Pučke Stranke, tako da se opet okupimo s onoliko žara kao na početku, s čvrstom voljom da dovedemo borbu do kraja, koja borba mora dovesti Hrvate do pobjede, koja ih mora dovesti da dobiju sve što im je potrebno ne samo za život i životarenje, već za napredak i širenje!

U toj borbi ne smijemo se dati ukloniti s realne baze i treba da svratimo pozornost na sve grane javnoga života, a ne samo na državopravna pitanja.

Teška vremena dolaze. Srčika našega naroda, seljački stalež, već je u krizi. Nijedan kraj ne može više da unovčuje svoje produkte. U Dalmaciji leži neprodano vino, u Hercegovini ne daju saditi duhan, u Slavoniji leži žito i kukuruz, u gornjoj Hrvatskoj je otačjan položaj na tržištu blaga, peradi i seljačkih proizvoda. Konkurencija inozemstva je velika i mi ćemo doći u sve teži položaj.

Naš srednji stalež isto tako strada, naš obrtnik osjeća gospodarsku krizu sela, a osjeća ju to više, što se sa strane države kao i gradova i općina vodi baš obzirom na njega najlošija politika.

Sve su to naši protivnici u Radićevom taboru zaboravljali. Briga za seljaštvo i obrtništvo bila im je samo na jeziku u agitaciji, a u svojim listovima bi ozbiljno kritizirali državnu i komunalnu politiku samo onda, kad su bili povrijeđeni interesi velekapitalista.

Svršavam! Stvorimo, gospodo, odluku, da ćemo još življe poradići za procvat naše HPS. Okupimo sile. To, što se dogodilo, mi smo bili predviđali. Jedino naša stranka nema ništa da mijenja ni u svom programu ni u svojoj taktici. To nas može učvrstiti u uvjerenju, da smo zrelo promislili i bili na pravom putu. To može i drugima biti garancija, da će poći pravim putem, ako podu s nama. Bude li još samo više poštivnosti i ustrajnosti u radu, mogli bi poći bržim korakom naprijed i izvući kola hrvatske politike iz blata, u koje su ih zavukli dosadanj vode.

Starac je uzviknuo sa ženama:
— Bačuška, nemoj!...
Dimitrije Sergejevič je gledao oko
sebe očima, u kojima su misli bile
daleko. A onda se nasmijao.

Negdje sa velike crkve odjeknula
su zvona na jutrenje. Starac i žene su

svečanim ritmom dotakli desnom rukom
čelo, ramena i prsi te molili.
Dimitrije Sergejevič je gledao.
I kad su starac i žene u ritmu
zvonova molili „... da spasenie...“
Dimitrije Sergejevič je dirnuo rukom
čelo, prsi i ramena i tiho šaptao:
— Gospodi, molju... umiraju...
daždi nam spaseni 'voe... .

JERKO ILJADICA:

BIJELE NOĆI.

Onda —

kada se pod užganom kupolom zvijezda
gasi vesporni psalam
uz kantik dalekih brdina
i kada se stabla ljube polomljenim rukama,
modri čempresi padaju na krvava koljena
i prolazi Nešto Velika u pratnji svetoga Muka,
i dok hramovi pod glas mole večernju molitvu
dolazi.

A noćas, kada sve bude snivalo u sjeni žuckastih zvijezda
i kada mirijade ugašenih ekstaza utru svijeće —
strest će se drumovi
i dvije će eterne zjenice pratnjom i trubljama strepnje i straha
proći svjetovima.

I kada granje zalomi opet rukama
i kuće i zaplakane ulice kad rastvore velike oči —
Crveni će Pjevač zapjevati himnu rođenog jutra —
ko uvijek.

I tako svakoga dana — kroz bijele noći i plime i osjeke —
dvije užgane zjenice prolaze drumima —
svakoga dana.

Jubilarni almanak „Luči“.

Kao urednik Almanaka *Luči* primio sam ovih dana vrlo velik broj pisama sa svih strana. Mnogi se interesiraju, kakav će biti almanak, što će sve donijeti, tko će saradivati i t. d. U nemogućnosti, da svima odgovorim, činim to ovom prilikom u isti mah. Dobro je, da se informira i šira javnost, jer almanak ne će biti samo đački, nego će po svome sadržaju i svojim saradnicima predstavljati cjelokupni katolički pokret kod Hrvata, a osvrnut će se na odnošaj našega i slov. kat. pokreta.

Kako su u zadnje vrijeme nastale izvjesne tendencije, da se kat. pokretu dadu druge smjernice, smatram, da je potrebno ponoviti i jače naglasiti našu ideologiju, kulturnu, nacionalnu i socijalnu. Radi toga dobar dio almanaka zapremat će ideološki članci, koje će napisati naši najpoznatiji ideolozi. Tako će u ideološkom dijelu almanaka donijeti svoje priloge uz ostale presvijetla gg. Njaradi, Srebrnič, te gg. Barić, Bedeković, Grgec, Deželj, Gortan, Juretić, Grabić, Miličić, Maraković, Nikolić-Šop, Šimrak, Terseglav. Tu će se jasno precizirati sva pitanja, koja su možda bila gdjekad sporna, pa će ovaj dio imati veliko značenje za orijentaciju pokreta. Bit će to ukratko vademecum članova kat. pokreta, pa će se, ako bude kakve mogućnosti, najbolji članci iz ovoga dijela oštampati posebno kao prva knjižica *Smjernica kat. pokreta*.

Ostaje dalje kulturno-historijski dio, gdje će bivši urednici *Luči* iznijeti kratki pregled stanja kat. pokreta i *Luči* za vrijeme njihova urednikovanja. Tu će sintetički biti prikazan razvoj kat. pokreta kod Hrvata, a u isti mah hrvatska kulturna povijest u miniature zadnjih 20 godina. U vezi s tim dijelom almanaka bit će i literarni portreti znatnijih pokojnika, kao na pr. Mahnića, Rogulje, Eckerta, Milunića, Varge, Petkovića, Poljaka,

Narcisa Jenka i dr., a od živih svih istaknutijih članova kat. pokreta, posebno katoličkih javnih radnika. Po prvi će put naša javnost upoznati onaj duboki i opsežni duševni život, koji su provodali naši ljudi, a opet moći će da upozna osobe, koje vode danas naš pokret. Ako bude financijske mogućnosti — a nadamo se, da će biti — donijet će almanak i fotografske portrete ovih ljudi. Tako ćemo imati jednu interesantnu novost, koja će bez sumnje napraviti ugodan utisak na našu javnost. Donijet će almanak *Luči* umjetničke portrete pok. Mahnića, Rogulje, Kreka i Eckerta.

Iza toga bi se donijela i jedna mala antologija, u koju bi ušle najbolje i najkarakterističnije stvari, koje su kroz ovo 20 godina napisane od članova našega pokreta. Tu će se također donijeti nekoliko karakterističnih i zgodnih pisama pok. Eckerta, Rogulje i dr., što su ih pisali privatnicima, a odakle će se jasno vidjeti velika njihova ljubav prema pokretu i prema našem narodu. (Ovom zgodnom molim naše ljude, da bi mi, ako imadu kakvu dobru stvar te vrsti, poslali u prepisu ili u originalu, koji ću im povratiti, pošilje nego prepisem!)

Da ne bi bilo sve samo historija i ideologija, donijet će almanak i novih literarnih priloga, ali će se paziti, da budu prvorazredni tako, da almanak bude trajne vrijednosti. Uredniku će biti osobito drago, ako uzmogne donijeti kratke radove od svih aktivnih pisaca tako, da i s te strane bude almanak reprezentativan. Na koncu donijet ćemo kratki prikaz važnijih naših institucija.

Sudeći po obećanoj saradnji i po onima, na koje urednik reflektira, ovi će almanak donijeti saradnju i priloge od 40-torice pisaca. Dosad, koliko mi je poznato, nije ni jedan naš almanak okupio toliko ljudi.

Et o to je sa strane uredništva podu-

zeto, a sada je na našoj javnosti, da taj pothvat uspije. Nikako se ne smije smatrati, da je to stvar isključivo đačka. Jubilej đačkoga glasila *Luči* treba da dostojno proslavi sva naša katolička javnost, jer je baš *Luč* ono središte, oko koga su se sakupljali stoline i tisuće naših ljudi, koji su stvorili solidnu katoličku inteligenciju laičku i svećeničku, koja sada radi na stvaranju zdrave kršćanske kulture i na širenju kat. pokreta među širokim slojevima. Apeliramo na svu našu jav-

nost, da potpomogne ovaj almanak, koji će zahtijevati velike materijalne troškove. O cijeni almanaka, posebno o cijeni pretplatnika *Luči*, naći će čitaoci informacije u samoj *Luči*, a uredništvo će i javnost informirati preko naših listova. Ovih ćemo dana rasposlati pisma na naše ljude, pa molimo, da nas se sžete kojim prilogom. Sve darove objavit ćemo u almanaku *Luči*.

J. M. Ujević
urednik Almanaka *Luči*.

Novi putevi sov. Rusije.

Još u studenome lanjske godine ministar vanjskih poslova češkoslovačke republike dr Eduard Beneš referirajući pred vijećem svoje stranke o situaciji u svjetskom političkom životu dotakao se i priznanja sovjetske Rusije, te istakao, kako se češkoslovačka vlada uvijek odlučno protivila vojničkoj intervenciji Saveznika u sovjetskoj Rusiji. Dr Beneš je rekao: Spas Rusije ima dolaziti od nje same.

Bit će u riječima dra Beneša i nešto taktičkih poteza, ali je u njima odraz evropskog političkog mišljenja, kojega je najtačniji isticatelj baš dr Beneš. U zadnje vrijeme se naime opaža velik obzir, da ne rečemo poštovanje, svih država prema Savezu Socijalističkih Sovjetskih Republika (SSSR.) To dokazuje jakost Rusije osobito u gospodarskom pogledu, a baš tu jakost duguje seljačko-radnička Rusija preorijentaciji svoga političkog mišljenja i djelovanja.

Prve tri-četiri godine komunističke vladavine u Rusiji prošle su u rušenju starih feudalističkih društvenih uredbaa, a još više u građanskim ratovima. Carističke armade te vojske Kolčaka i Denjtkina su ozbiljno ugrožavale položaj boljševika. No ovi su se vrlo spremno izvukli iz neugodne situacije te potpuno onemogućili svoje protivnike, koji su se morali razići po zapadnoj Evropi. Komunisti su potom mogli da se uhvate provođenja svojih reformaa. Zakonskim uredbama ukinuto je nasljedstvo, uređeno je kolektivno vlasništvo, provedena je socijalizacija industrije. U prosvjetnom životu su pod utplivom komunističkih ideja nastale znatne promjene. Obustavljena je svaka vjerska pouka, a uveden proletarski katekizam. U kazalištima su se provele velike tehničke promjene, tako da su se n. pr. bri-sale čitave „buržijske“ stavke Puccinijevih opera. Boljševici su odlučno stali da ruše buržijske institucije. Državna uprava je decentralizirana. Uređene su posebne republike po gospodariskim, pa čak i nacionalnim (njemačka sovjetska republika!) vidicima te je uveden sovjetizam, koji je jedan potpuno izgrađeni državni sistem.

Radikalizacija je ipak učinila, da je Rusija izgubila u inostranstvu svaki kredit, a onda strogim socijalističkim sistemom bila je onemogućena u gospodarskom životu privatna inicijativa. Sovjetska vlada je morala da popusti od svoga radikalnog programa. Boljševici su otišli 1922. g. na konferenciju u Genovu, gdje je bilo raspravljano o gospodarskoj obnovi

Rusije. Sovjetska Rusija je morala da popusti. U državnom gospodarstvu uveden je sistem Nep (nova ekonomičeskaja politika), po kojemu je inozemstvu bilo omogućeno, da plasira svoj kapital u rusku industriju i trgovinu. Taj novi gospodarski sistem je omogućio privatnu inicijativu. I sam komesar pravde SSSR bio je prisiljen, da izradi velik broj naročitih zakonskih nacrta, koji su se ticali uglavnom priznanja vlasničkoga prava, koje je doduše bilo ograničeno, zatim slobode trgovanja te pravnoga ustroja koncesioniranih društava. I baš koncesije u gospodarstvu su značile za sovjetsku vladu jedno upravo napuštanje ortodoksnog marksističkog programa. Moskovska *Izvestija* je čak pisala, da su koncesije u gospodarstvu neizbježive. Takve koncesije su bile dane za eksploataciju velikih šuma u Sibiriji, za kolonizaciju (Altaj), za električne centrale, uzorna gospodarstva i t. d. Njemački industrijalac Krupp je sam za svoje svrhe dobio koncesijama 50.000 desjatina zemlje. Boljševizam je pomalo skretao sa radikalizma ka reformnom socijalizmu. Radi toga skretanja je ruska vanjska trgovina počela rapidno rasti. Za izvoz imamo ovu tabelu:

1919. g.	100.000 zlatnih rubalja
1920. g.	1.000.000 zlatnih rubalja
1921. g.	21.000.000 zlatnih rubalja
1922. g.	76.000.000 zlatnih rubalja
1923. g.	206.000.000 zlatnih rubalja.

Inozemstvu je Rusija trebala. Sam današnji engleski premjer Baldwin je 1923. g. izjavio, da Engleska nužno treba 500.000 tona žita, koje mora radi visokoga kursa američkoga dolara kupovati u Rusiji, koja ima slabu valutu.

Skretanju i a desno u gospodarstvu došlo je i skretanje u prosvjetnom životu. Vjeri je dan značaj privatne stvari čovjeka, a crkvi priznat značaj privatnopravne ustanove.

To skretanje od radikalizma ka reformizmu, koji nije nužno revolucionaran, pobudio je negodovanje kod mnogih čistih komunista. I sam Trockij je ustao protiv predsjednika Treće Internacionale Zinovjeva te nasljednika Ljenina Rikova. U svojoj knjizi o revoluciji nazvao ih je maloburžoazijom te se ljuto okomio na reformizam. Stoga je došlo do svade te je Trockij morao ostaviti vodstvo crvene vojske i mjesto komesara vojničkih poslova te otići na Kavkaz u prognostvo.

SSSR je prebrdila tešku krizu te se danas nalazi u stanju konsolidacije, što će doprinijeti mnogo blagostanju seljačko-radničke Rusije.

JOSIP FELICINOVIC:

Našem radništvu za uzor.

Kod nas u Dalmaciji radničke stručne organizacije proživljuju teške dane. Prilike u državi su takve, da nitko ne mari za poboljšanje nevoljnog stanja našega radništva, jer su svu pažnju na se svratila razna koji put

malo važna politička pitanja. Vlada apatija i plašljivost i kod samog radništva. Tako se n. pr. naši radnici u Tivtu boje stupiti u Jugoslavenski Strukovni Savez, da ih ne bi istjerali iz arsenala kao tobožnje komuniste.

I dok tu, u Evropi, vidimo strah i apatiju, pruža nam Japan, mikadovo carstvo i Kitaj, baš danas, nakon svježih rana potresa, jedan prekrasan primjer radničke aktivnosti.

Pred par mjeseci osnovana je strukovna organizacija radnika po japanskim arsealima. Ta mlada organizacija danas broji 47.000 članova. Japanski radnici imaju po svim prefekturama svoje strukovne organizacije, koje su s koncem 1923. g. narasle do 432 organizacije sa 125.551 članom, a već koncem prošle godine ta golemo radnička organizacija imala je 447 lokalnih organizacija sa 175.454 člana. Koncem prošle godine osnovano je u Japanu i „Carsko ekonomsko vijeće“, kojemu je zadaća, da odlučuje o svim važnim pitanjima, koja se tiču ekonomskog razvika i napretka Japana.

Žuti ljudi bivšeg nebeskog carstva, Kitaja, pokazuju veliko razumijevanje za radnički pokret, koji je danas u Kitaju, ako uzmemo u obzir veliku zaostalost Kitaja za Japanom te činjenicu, da se radnički strukovni pokret ograničio samo na primorske pokrajine, u kojima je industrijski život razvijeniji, dosta jak. Kitajske strukovne radničke organizacije, koje još imaju dosta sličnosti sa starim klubovima, su teritorijalno razdijeljene u tri grupe, i to: 1. Sjeverni kraj; 2. Dolina Yang-tse-kianga i 3. Pokrajina Konang-Toung. God. 1922. bilo je osnovano u Šangaju 47 strukovnih radničkih organizacija. U tom kraju je 120.000 radnika, a od tih je već 80.000 organiziranih. No najveći napredak opažamo u Konang-Toungu. Tu je već u Hong-Kongu 200 strukovnih organizacija, a u Kantonu 300. Kineski radnici misle osnovati ove godine i jednu veliku centralnu nacionalnu strukovnu organizaciju, čije bi djelovanje obuhvatilo čitav Kitaj.

Radničke strukovne organizacije dalekog Istoka mogu da budu uzorom našem radništvu. Ako se i tužimo na slabo ekonomsko stanje radničkih masa, to je otud, što još radnička klasa nije svijesna te ne može da uvidi veliki značaj radničkih strukovnih organizacija, u kojima bi u čvrste redove stisnuto radništvo bilo jako, da prisili poslodavce na izvršenje njihovih dužnosti prema radu i radniku.

Gospodarstvo.

Zadružna Gospodarska Banka d. d. Ljubljana održala je 2. tek. mj. svoju bilančnu sjednicu za prošlu godinu. Iz izvještaja ravnateljstva bilance od 31. 12. 1924. konstatovalo se, kako se ovaj zavod u posljednjim godinama čvrsto razvija. Bilanca iskazuje slijedeće glavne stavke: Aktiva: Gotovina u blagajni Din. 8.357.000; valute Din. 700.000 i mjenice Din. 11.000.000; vrijednosni papiri Din. 6.000.000; dužnici Din. 160.000.000; (među njima novčani zavodi Din. 18.000.000.); inventar Din. 1.200.000; nekretnine: Din. 6.400.000. Pasiva: Dionička glavnica Din. 12.000.000; fedoviti rezervni fond Din. 2.990.000 (s ovogodišnjom dotacijom Din. 3.093.000), rezervni fond za dubiozne tražbine Din. 150.000 (s ovogodišnjom dotacijom Din. 430.000); mirovinska zaklada Din. 360.000 (s ovogod. dotacijom Din. 460.000); uloži na štedovne knjižice Din. 40.000.000; vjeronici Din. 136.000.000 (među njima novčani zavodi Din. 8.000.000.); čisti dobitak Din. 2.060.000.— Cjelokupni promet je iznašao 7 milijardi tako, da je u prošloj godini napredovao za 40%. Ulozi na štedovnim knjižicama su se povećali od 23- na 40.000.000

tako, da su napredovali za 74%.— Zadružna Gospodarska Banka, koja se sad podigla na prvo mjesto među novčanim zavodima, odlikuje se stalnom velikom likvidnošću svojih sredstava i pridobila je posvuda općenito povjerenje trgovačkih i industrijskih krugova. Na glavnoj skupštini, koja će se održati 30. tek. mj., predložiće se 12% -tna dividenda.

Finska spoljna trgovina 1924. godine. Izvoz Finske iznosio je prošle godine 4.965 miliona finških maraka, a uvoz 4.713 miliona finških maraka. Finska spoljna trgovina je dakle aktivna sa 252 miliona finških maraka. Tri petine cjelokupnog uvoza čine potrošački predmeti i samo dvije petine sirovine za industriju, polufabrikati, mašine i saobraćajna sredstva. Glavni predmet izvoza je drvo i drveni proizvodi, naročito hartija. Izvoz raste svake godine neprekidno. Godine 1924. izvozila je Finska drva i drvenih proizvoda za 2.850 miliona maraka, što je činilo 58% cjelokupnog izvoza hartije za 1.345 miliona maraka ili 27,8% cjelokupnog izvoza. Poljoprivrednih produkata za 550 miliona maraka ili 11,3% izvoza, a sve drugo 102,6 miliona maraka ili 2,5% izvoza. Finski izvoz drva i drvenih proizvoda natkrio je švedski i norveški, tako da je Finska najveći proizvođač drva na sjeveru.

Upute posjetiocima Zagrebačkog Zbora. Legitimacije za IV. zagrebački sajam prodaju se uz cijenu od Din. 40.— (četredeset dinara) po komadu. Temeljem te legitimacije ima nje vlasnik pravo na vožnju u Zagreb na IV. sajam u pola cijene na svim vlakovima državnih željeznica. Ova povlastica počinje da važi (uključivo) od 23. aprila i traje do 10. maja 1925. za vožnju u Zagreb, a od 26. aprila do 7. maja 1925. za povratak Stranke treba naročito upozoriti na ovaj propis željezničke direkcije, da ne bude sporazumka. Putovanje mora uslijediti najkraćom prugom te se istom prugom putnik mora povratiti, kojom je u Zagreb došao. Na polasku treba kupiti čitavu kartu, koja se mora sačuvati i za povratak, jer se baš na taj način olakšica provada. Putnici se moraju na to upozoriti, da tu kartu ne predaju vrataru kod dolaska u Zagreb, jer bi onda morao kupiti novu. Na svakoj legitimaciji treba da se unese ime i prebivalište njenog vlasnika, te se dotična osoba ima na njoj vlastoručno potpisati. Kod polaska treba na želj. blagajni da se udari žig dotične stanice, a tako pri povratku treba na blagajni željezničke stanice u Zagrebu da se legitimacija predoči na žigosanje. — Svaki posjetilac sajma mora u uredu zbora legitimaciju predočiti na potvrdu, da je sajam posjetio inače ne vrijedi povlastica.

Naši dopisi.

Pag, 5. travnja 1925.

Skupština Jug. Struk. Saveza.

Prošlih dana održao je Jug. Strukovni Savez svoju četvrtu glavnu redovitu skupštinu. Bilo je prisutno oko 200 članova. Predsjednik Karavanić je uvodno prikazao, kako je težak položaj paških radnika, jer nema među njima sloge ni budne radničke svijesti te se lako daju zavađati od kapitalističke gospode, pak se baš zato ne može da poboljša nevoljno stanje radnika. Stoga je dužnost svakoga, da žilavo nastoji oko buđenja radničke svijesti. Tajnik Josip Felicinović istakao je u svom izvještaju borbu JSS protiv modernih kapitalističkih

režima te protiv boljševičkih krvavih podviga. Iz tajničkog izvještaja se razabire, da su članovi dobivali za svoje potrebe liječnika i lijekove badava, a cijele, opanke, motike, kišobrane, brašno, kukuruz, modru galicu, sumpor i t. d. znatno jeftinije. Blagajnik Karavanić izvještuje o stanju društvene blagajne te konstatira, da i nakon teških borba i poteškoća društvo stoji ekonomski dobro te da napreduje na korist svojih članova. Izbor nove uprave je bio neobično živ. U novu upravu su ušli: Ivo Karavanić, predsjednik, Josip Fabijanić, potpredsjednik, don Joso Felicinović, tajnik, Ivan Karavanić, blagajnik, Josip Grašo, Grgo Tičić i Mate Šmit, odbornici.

„Smenjivanja“ na općini.

Radikalna vlada na paškoj općini počela je da redom baca činovnike iz službe. Najprije je istjerala iz službe sva tri redara, zatim g. Juru Oštrića, pisara i referenta za vojništvo, nakon 17 godina službe, a sada su bacili iz službe i blagajnika g. Tomu Pilepića, nakon 19 godina poštene službe. G. Pilepić ima od duže vremena teško bolesnu suprugu, a sada ga eto općinska uprava „smenjuje“, a on i njegova obitelj neka živu od zraka. Je li to čovječje? Upozoravamo na to i g. velikog župana u Splitu.

Brbinj (Dugi otok), 6. travnja 1925.

23. ožujka o. g. dobili smo toliko željenu i traženu parobrodarsku prugu Molat—Biograd—Šibenik. Ovim nam je olakšen saobraćaj sa Biogradom, ali ne i sa Prekom, gdje je naša sreska ispostava. Bilo bi poželjno, da Jadranska Plovidba tu stvar uredi, a onda da nam četvrtkom dade spoj sa Božavom, gdje je sijelo naše nove općine, te sa Velim Lžom radi liječnika i lijekova, jer smo novom prugom otkinuli od sijela općine te od liječnika u lžu.

Jaka bura prošlog mjeseca nam je nanijela mnogo štete. Slana je ofurila mlade usjeve, masline su ostale skoro bez lišća, a i lozi je naškodila. 28. ožujka oko 8 uri padala je u svoj okolini jaka krupa, koja je bila visoka na zemlji do 10 cm te je kao snijeg zabijelila. Ona je učinila još više štete usjevima, maslinama i vinogradima. Slaba se ljetina sprema. Stoga do koga je, neka pomogne.

Doznali smo, da će domalo doći ovamo komisija za agrarnu reformu, da ispita naš odnosaj prema gospo-

darima zemlje. Mi se tvrdo nadamo, da će nam se pomoći da postanemo gospodari zemlje, koju i obradujemo, uz pravednu odštetu gospodarima, a tu bi i država morala doći usuret.

O izborima ne treba ni pitati, jer ih nitko ne blagosilja zbog kobnih njihovih posljedica. Mješćanin.

Rab, 5. travnja 1925.

Proljeće. Zimu smo prošli bez osjetljivog leda. Zapravo cijela zima bila je jedno ugodno proljeće. Bilo je i nešto stranaca, a još i sada ima invalida iz Slovenije. Kada je u Senju bila nepamćena bura u dva navrata, tako da ni parobrodi nijesu plovili — ovdje je bila bonaca osim tri dana oko Josipova.

Novi kapelnik. Novim kapelnikom glazbe imamo nekoga Dešpalja iz Arbanasa. On je ujedno i orguljaš. Čekamo koji nastup, da ga uzmognemo ocijeniti.

Sezona. Kupališna sezona otvara se 15. travnja. Tada dobivamo brzu prugu sa Sušaka. Hoteli i svratišta se uređuju, a „Praha“ nadograđuje. Samo da naša „siromašna“ općina ne potjera strance, kad je već najavila namet od 60% na prihode od stanova.

Vodovod. Dok se potoci reguliraju, većinom bez savjesnog nadzora, o novom vodovodu za grad samo se prave projekti, a radnjom će valjda početi općina, kad usred ljeta pomanjka vode.

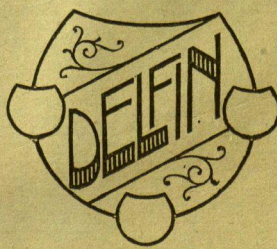
Kazalište. Pozorište Šantić dalo je i ovdje 21. i 22. pr. mj. 3 predstave: Hasanaginicu, Posljednog Zrinjskijeg, Sumnjivo lice. Ovo je prvi put takva što u Rabu. Posjet je bio brojtan. Igrali su vješto, ali Zrinjskog uloge su malo hramale.

Globe. Naša mačeha općina natječe se, kako da što bolje oglobi znanlije i seljake. Ovo dana bez prethodne opomene popisuje blago po polju (ali rekao bih ne ono radikala) i sprema globe, jer plače „mizeriju“ da nema čim da plati ni svoje pometaće. Međutim prihodi šuma kod su utrošeni a rapska općina se računa među najbogatije. — Nagrade pak, stigle od Minist. poljoprivrede za uzorne vrtove, ne će da podijeli dosadanjim vrtlarima, nego čeka da i šjor-Bepov „uzorni“ vrtac proklija, pa da ga milo nagradi za to i za silne žrtve a i bla-mažu kod zadnjih izbora!

Gradanin

Jesam li podmirio pretplatu?

Spavaćih i jedaćih soba

kuhinja, salonskih garnitura za gospodu i gospodje, otomana, sjedalica, dječjih kolica, ogledala, slika te raznih djelova pokućstva od najjednostavnije do najfinije izradbe ima jeftino prodaje

TRGOVINA POKUĆSTVA

Rikard Delfin - Šibenik

ul. Sv. Frane br. 131 (prostorije ex-Kina Edison).

Preuzima naručbe pokućstva i tapetarije do najluksusnije izradbe.

Jamči za solidnost. Cijene bez konkurencije.

Gradske vijesti.

Svim čitateljima, oglasivačima i pretplatnicima želi sretna Uskrs Uredništvo i Uprava „Narodne Straže“.

Presvijetli biskup šibenski izdao je prigodom svete godine pastirsko pismo na svećenstvo i vjernike, u kojemu prigodom jubileja potječe na ljubav prema Crkvi.

Šibenik — važna pomorska tačka. Na sjednici trgovačko-obrtničke komore u Zagrebu referirao je o uspostavi trgovačkih i mješovitih parobrodarskih veza sa inostranstvom g. Mato Šarić, generalni direktor *Jadranske Plovidbe*. Po njegovom prijedlogu upućeni su prijedlozi vladi upogled veza sa Grčkom, Turskom, Francuskom te Egiptom. Jedna od najvažnijih pruga jest ona, koja će iz Sušaka preko Šibenika ići za Albaniju i Solun, a pri povratku bi ticala i Grčku.

Pozorište „Šantić“ ostaje u gradu još ove druge sedmice te će na Uskrs i narednih dana opet gostovati u drgromskom pozorištu.

Vinska izložba u Šibeniku. U utorak pozvan je veći broj građana na sastanak, na kojemu se raspravljalo o vinskoj izložbi, koja bi se imala prirediti u Šibeniku prigodom otvora ličko-dalmatinske pruge. Izložba bi se smjestila u prostorijama preparandija, a obuhvaćala bi sva dalmatinska vina. Nakon svestrane diskusije izabran je odbor, koji će urediti sve shodno sa izložbu, a u koji su ušli i naši poznatiji vinogradari te trgovci vinom.

Otvorihrvatsko-dalmatinske pruge. Po najnovijim vijestima otvorilike pruge će uslijediti prvih dana srpnja. Čujemo, da će tračnice na pruzi Knin-Šibenik ostati nepromijenjene te da će to silno umanjiti ak-

tivitet vlakova brzoga voza Zagreb-Split. Trebalo bi tu stvar što povoljnije riješiti. Isto tako bi trebalo riješiti i pitanje voznoga reda, po kojemu je još uvijek ona nakazna uredba, da šibenski vlak mora na Perkoviću čekati dugo, dok splitski vlak odmah ide.

Izletnici. Prigodom uskrsnih praznika počele su dolaziti u naš grad prve čete izletnika. Između prvih su bili učenici gimnazije u Osijeku te učenice građanske škole I. u Zagrebu. Ovih dana očekuje se nekoliko trupa izletnika iz Srbije.

Imenovanje. G. dr Boško Mašević postavljen je rješenjem ministarstva narodnog zdravlja za ljekara pripravnika u šibenskoj bolnici.

Komedija sa općinskim odborom je rekao bih svršena. Budući da su sve stranke, osim dakako radikala i demokrata, otklonile, da učestvuju u odboru, koji ne bi bio sastavljen po volji naroda ili barem rezultatu prošlih izbora, to je stvar, kako se čini, zakopana.

✕ **Požar.** Sinoć, i baš za svečane procesije, na Gorici je naglo buknula vatra u kući Frane Plenče. Vatrogasci su brzo došli, ali je voda došla dosta kasno. Požar je uhvatio brzo čitavu kuću od tavana do končice, tako da nije ništa osim golih zidina ostalo. Kad je voda došla, vatrogasci su spremno počeli gasiti, ali je već požar bio sve zahvatio. Kuća je izgorjela kao slama, jer su se podovi stari i suhi brzo upalili. Uzrok požara nije poznat. Kuća je od tasta vlasnika bila osigurana.

Skrajna bezobraznost. Dopisnikom splitske *Hrvatske Sloge* iz Šibenika jest jedan gospodin, koji voli

na jedan pravo drzak način slati svom listu prijesne laži. Tako je taj gospodin, koji se inače zove Mičo Jerinić, u više navrata donio povodom skore promjene na općinskoj upravi pravo nepristojne laži o usiljavanju vodstva mjesne organizacije Hrvatske Pučke Stranke. Kako je g. Jerinić, koji je i u Zagrebu poznat zbog nekih bijelih letaka, u kojima se isticalo buduće njegovo vješanje, mogao da napiše laž, da Hrv. Pučka Stranka ide u novi općinski odbor, kad se zna, a to smo i u prošlom broju istakli, da HPS ne ide u režimske odbore, nego da bezodvlačno traži općinske izbore? Kako je Mičo Jerinić mogao da pošalje potpuno lažnu vijest o nekakvoj sjednici kod sreskog poglavara, kad nikakve sjednice nije ni bilo? Pa kako je na koncu mogao da proturi laž, da se predsjednik kluba HPS g. Vladimir Kulić sam tura u taj novi općinski odbor protiv volje organizacije, kad se zna, da je g. Kulić davno prije, nego je izašao taj klevetnički dopis, predao sreskom poglavaru izjavu stranke sa svojim potpisom, u kojoj se odbija ulaz u radikalsko-demokratski odbor? Zubar Jerinić misli, da će HPS učiniti ono isto, što je učinio njegov Drinković ili njegovi radičevci. Kod nas su, hvala Bogu, tvrdi Hrvati, a ne kakvi radikalski upljivci, kao što su to danas radičevci. A prosljedi li sa nepristojnim izmišljotinama, onda ćemo se pobrinuti, da donesemo nekoliko stranica iz historije *Dalm. Hrvata*, a ako to ne bude pomoglo, naći će se i drugo sredstvo za bezobrazne laži.

Procesija Velikog Petka. Jučer uveče obavljena je na svečan način drevna procesija Velikoga Petka. Učesnici naroda je bilo veliko, a nada sve se isticao red. Krasan je bio prizor, kad je procesija sa užganim svijećama išla sa Poljane na more.

Almanak „Luči“. Donosimo u ovom broju informacije o almanaku

Luči, pa i sa naše strane preporučamo hvalevrijedni pohvat naših mlađih ljudi. Doprinosi se šalju na g. J. M. Ujevića, Zagreb, Univerza, a imena darovatelja će biti objavljena u našim listovima.

Koncert „Šibenske Glazbe“. Na Uskrsni ponedjeljak u 6 sati poslije podne koncertirati će na obali „Šibenska Glazba“.

✕ **Pjevanje u Stolnoj Bazilici na Uskrs.** Na Uskrs svečana pontifikalna sv. Misa počet će u 10¹/₂ sati. Pjeva se *Introitus „Ressurrexit“* od Ferra, *„Kyrie eleison“* i *„Gloria“* od Hartmanna, *„Credo“* od Joosa „Et incarnatus“ (tenor solo), *„Terra tremuit“* od Bottazza (duet-tenor i bas), *„Sanctus“* od Joosa, *„O salutaris hostia“* od Gounoda i *„Agnus Dei“* od Sentinelle (tenor solo — pjeva operni pjevač g. A. Salvaro). Preko Mise presv. biskup drži homiliju. — Na Uskrsni ponedjeljak svečana sv. Misa počinje u 10¹/₂, a iza nje korizmeni propovijednik O. M. Mirić drži zaključnu propovijed s običajnim blagoslovom.

Krizma u biskupiji. Presv. biskup dr Jerolim Mileta u ovom i sljedećem mjesecu dijeliti će sv. krizmu u ovim župama i ovim redom: 15.IV. u Lepenici; 16.IV. u Ljubitovici; 18.IV. u Blizni; 19.IV. u Bristivici; 22.IV. u Suhom Docu; 25.IV. u Prgometu; 27.IV. u Radošiću; 30.IV. u Lečevici; 3.V. u Bršanovu; 7.V. u Črljevu; 10.V. u Visokoj.

Duhovne vježbe za đake. Početkom ove sedmice đaštvo gimnazije i realne gimnazije obavilo je duhovne vježbe. Nižeškolcima je držao propovijedi vlč. don Frane Grandov, a višeškolcima vlč. don Jerko Jurin. Duhovne vježbe su se zaključile uskrsnom sv. ispovijedu i sv. pričesću.

Plemenit dar. Jedna dobra duša darovala je „Uboškom Domu“ din. 250. — Uprava joj najtoplije zahvaljuje. Ugledali se i drugi!

Prodaja pokućstva i tapetarska radnja

Stjepan V. Karković - Šibenik

Ul. sv. Frane 150.

Ima na prodaju MODERNIH SPAVAČIH SOBA iz suhe parene bukvine, solidno izrađenih uz cijenu od **D. 7000**, te iz drugih vrsta drva. — Pojedinih komada ormara, kreveta, koma, šofala, sušila, štramaca, otomana i t. d., željeznog pokućstva, dječjih kolica, slika, ogledala, stolica, etažera, drvenih i mješovitih karnisa, te američkih „Flos“ platnenih roleta za prozore, žaluzija od švedskih daščica sa gurtom ili lančićima.

Prima sve tapetarske preradnje u posebnoj radionici uz najnižu cijenu.

Naručbe se izvršuju brzo i tačno.

GOSPODARSKA ŠTEDIONICA

SPLIT

Rimska ul. 3. (kod Peristila). Telefon 363.

Prima uloške na knjižice i u tekućem računu te ih najpovoljnije ukamaćuje.

CIPELE

od crne ili smeđe teleće kože, domaća izradba Din 160.— od finog crnog boksa Din 200.— razaslija veletrogovina R. Sternecki. Celje br. 17. Slovenija.

Ilustrirani cjenik sa preko 1000 slika šalje se svakome badava. Uzorke štofova, kamgarna i razne manufakturne robe dobijete 8 dana na ogled. Ako roba ne odgovara i nije odsječena, može se promijeniti, ili pak vratiti novac. Narudžbe preko Din. 500.— šalju se od poštarine slobodno. Zastupnici se primaju. Trgovci engros cijene.

6-40

Vinogradari!

Želite li imati

pravih noževa

za navrtanje loza, obratite se u drogeriji

VINKO VUČIĆ

ŠIBENIK.

Želite li, da budete obezbjeđeni za slučaj štete od požara, osigurajte Vašu imovinu kod osiguravajuće zadruge

Croatia

Povisujte svoju staru osiguraninu na faktičnu vrijednost.

Za sve upute izvolite se obratiti na poslovnicu potpisanog

VLADIMIR KULIĆ

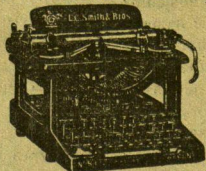
— ŠIBENIK. —

KUGELLAGER,
najbolja, najsavršenija precizna
amerikanska mehanika je

L. C. SMITH & BROS

pisaća mašina
koja danas košta samo
Dinara 6.500

L. C. SMITH & BROS.

Glavno Zastupstvo za Dalmaciju,
Bosnu, Hercegovinu i Crnu Goru

GRGO RADIĆ

ŠIBENIK

Glavna ulica

Trgovina papirom i pisaćim priborom.

Odlikovana Voštarica GRGO ĆULAR

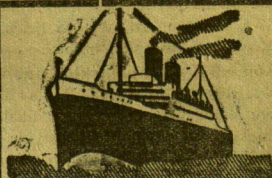
Diplomirani pčelar i voštarski majstor
Dućan kod Sv. BARBARE - ŠIBENIK

IZRAĐUJEM: sve vrsti svijeća, duplira, uskrasnih stojnica (cerea) sa svim urednim znakovima, iz prvorazrednog voska, brzo i solidno.
PRERAĐUJEM: prema želji sve vrsti svijeća iz voštanih ulomaka i okapina.

PRODAJEM: finog vrganog MEDA naravnog sa mog uzornog pčelnjaka, na malo i veliko. Med je vanredne ljekovitosti za plućne bolesti, grla, prsa, prehlade itd.

KUPUJEM: sve vrsti voštanih okapina, ulomaka i žutog voska.
Sve uz povoljne cijene!

Tko oglašuje, taj napreduje!

Otprema putnika
iz domaće luke SPLIT
„COSULICH LINIJA“

Javlja ovim svim putnicima, koji su spremni za putovanje u JUŽNU AMERIKU

(Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos-Aires) da je polazak njihovih velikih preokoeanskih parobroda

„SOFIA“ na 23 aprila 1925. iz SPLIT-SKE LUKE (Dalmacija.)

Parobrodi su moderno uređeni imaju dva vijka i vozu na naftu. Putnici su smješteni u poboljšanom trećem razredu, u trećem razredu kabina i u podpalubju. Svaki razred posjeduje moderno uređeni jedaći salon, salon za gospođe, kao i pušači salon. Putnicima stoji na raspolaganje cijeli parobrod, jer ne vozi putnika I. i II. razr.

Od kolike je važnosti za naše putnike, što se mogu ukrcati u domaćoj luci, nije potrebno navadati - dosta je, što ne trpe velikih neugodnosti ni napora putujući po nekoliko dana preko stranih država. dok ne stignu u luku ukrcanja, a osim toga mogu se na parobrodu služiti svojim materinskim jezikom.

Glede osiguranja mjesta te ostalih uputa treba se obratiti na „COSULICH LINIJU“.

Glavno zastupstvo za Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca

Telefon 24-98. J. G. Drašković - Zagreb Cesta „B“ br. 3. ili na filijale u: Beogradu, Balkanska ul. 25. Ljubljani, Kolodvorska ul. 30. Velikom Bečkereku, Kralja Petra trg 4 ili Agenciji u:

Šibeniku, Josip Jadronja, obala Sušaku, Karolinska cesta 161 J. Gj. Ivošević, Splitu FRANJO KUKULIĆ, Gružu IVO LOVRIČEVIĆ, Metkoviću NIKICA CAREVIĆ.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D.

VLASTITA ZGRADA
GLAVNA ULICA 108.

PODRUŽNICA ŠIBENIK

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. - NOĆNI 67.

CENTRALA LJUBLJANA.

Podružnice: Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad, Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bied.

Dionička glavnica i pričuva preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove povoljno, točno i brzo.

Upozoruje sve interesente na svoja tvornička poduzeća:

„Šešir“ d. d., Škofja Loka, tvornica šešira.

„Stora“ d. d., Št. Vid kod Ljubljane, tvornica zavjesa.

Zavod za impregniranje drva d. d., Ljubljana.

„Kristal“ d. d., Maribor, tvornica ogledala i brušenoga stakla.

„Svetla“ d. d., Ljubljana, tvornica žarulja i elektr. materijala.

„Atlas“ d. d., Novi Sad, tvornica pokućstva.